

Cand. Merc. Aud. hovedopgave

Aalborg Universitet

Afleveret 30. maj 2005

**Den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger med særlig
fokus på IT- og telekommunikationsbranchen**

Opgaveløser:

Sara S. Jensen

Vejleder:

Hans B. Vistisen

Indholdsfortegnelse

1	Problemformulering	1
1.1	Indledning	1
1.2	Problemstillinger	2
1.3	Afgrænsning	3
1.4	Målgruppe	5
1.5	Struktur	5
2	Det teoretiske grundlag	7
2.1	Regnskabsteorier	7
2.1.1	Den præstationsbaserede regnskabsteori	7
2.1.2	Den formuebaserede regnskabsteori	8
2.1.3	Sammenligning af regnskabsteoriene	8
2.2	Begrebsrammen	9
2.2.1	Brugernes informationsbehov	10
2.2.2	Kvalitetskrav	11
2.2.3	Definition af elementer	13
2.2.4	Indregning og måling	13
2.2.5	Klassifikation	14
2.2.6	Grundlæggende forudsætninger	15
2.3	Årsrapportens formål og indhold	15
2.4	Opsummering	16
3	Definition af forskning og udvikling	17
3.1	Definition af aktiver	17
3.1.1	Kontrol af aktivet	17
3.1.2	Resultat af tidligere begivenheder	17
3.1.3	Fremtidige økonomiske fordele	18
3.2	Definition af immaterielle anlægsaktiver	18
3.2.1	Identificerbarhed	18
3.3	Typer af immaterielle anlægsaktiver	19
3.4	Definition af forskning og udvikling	20
3.4.1	Definition af forskning	20
3.4.2	Definition af udvikling	20
3.4.3	Sondring mellem forskning og udvikling	21

3.4.4	Opsummering	21
4	Regnskabsmæssig behandling af udviklingsomkostninger	23
4.1	Indregning	23
4.1.1	Sandsynlighed	23
4.1.2	Pålidelighed.....	24
4.1.3	Indregning generelt	24
4.1.4	Forskning og udvikling	25
4.2	Måling	27
4.2.1	Måling ved første indregning	27
4.2.2	Efterfølgende måling.....	29
4.3	Efterfølgende regulering	30
4.3.1	Afskrivninger	30
4.3.2	Nedskrivning	32
4.3.3	Opskrivning.....	35
4.4	Oplysninger	36
4.4.1	Anvendt regnskabspraksis.....	36
4.4.2	Noter mv.....	37
4.4.3	Ledelsesberetningen	37
4.5	De juridiske aspekter	39
4.5.1	Patenter og brugsmodeller.....	39
4.5.2	Ophavsret	41
4.5.3	Cost-benefit betragtning	42
4.6	Opsummering	43
5	Diskussion.....	47
5.1	Indregningskriterierne	47
5.2	Opskrivning.....	47
5.3	Oplysningskrav i IAS 38	48
5.4	Opsummering	49
6	Analyse af selskaber i IT- og telekommunikationsbranchen	50
6.1	Brancheoplysninger.....	50
6.2	Analysen.....	51
6.3	Omfanget af immaterielle anlægsaktiver	51
6.4	Omfanget af udviklingsomkostninger	52

6.5	Regnskabsmæssig behandling af udviklingsomkostninger.....	53
6.5.1	Indregning	54
6.5.2	Måling	56
6.5.3	Afskrivning.....	56
6.5.4	Nedskrivning	58
6.6	Oplysninger	58
6.6.1	Anvendt regnskabspraksis.....	58
6.6.2	Noter.....	61
6.6.3	Ledelsesberetningen	62
6.6.4	Andre oplysninger	65
6.6.5	Oplysningernes tilstrækkelighed.....	67
6.7	Opsummering	70
7	Konklusion	72
8	Litteraturliste	78
9	Bilagsoversigt	81

Summary

Intangible assets are becoming more and more important and specially research and development is important to many companies and their future income.

The danish accounting regulation is changed in the Danish Financial Statements Act of 2001 and has become more adapted to the value-based principles. Increased focus has been placed on recognition in the balance sheet and measuring real values. This leads to the possibility of increased capitalization of the development projects and other intangible assets.

It is therefore interesting to look at the accounting treatment of development costs and find possible differences between the danish regulation and the International Accounting Standards, IAS.

Capitalization of the development costs is only a possibility when the basic criteria, such as certainty of the capital value future income and reliable measuring, are fulfilled. Furthermore the criteria in the danish accounting standard 7 and IAS 38, about consistency between the development costs and the capital value future

Resume

Immaterielle anlægsaktiver får større og større betydning, og især forskning og udvikling er vigtig for mange virksomheders fremtidige indtjening.

Den danske regnskabsregulering er ændret i Årsregnskabsloven af 2001, hvilket har medført at denne er blevet mere formueorienteret. Dermed er der større vægt på indregning i balancen og måling til reelle værdier. Dette har bevirket, at der nu er større mulighed for aktivering af udviklingsprojekter og andre immaterielle anlægsaktiver.

Det er derfor fundet interessant at se på den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger og på eventuelle forskellige imellem den danske regulering og de internationale standarder, IAS.

For at der kan ske aktivering af udviklingsomkostninger, skal de grundlæggende kriterier, sandsynlighed for fremtidige økonomiske fordele og pålidelig måling, være opfyldt. Dertil kommer de yderligere kriterier ifølge Regnskabsvejledning 7 og IAS 38, hvorefter sammenhængen mellem udviklingsomkostningerne og de økono-

income, must be documented.

Costs are measured to cost price and are amortized over its expected lifetime. Costs are also written down to the recoverable amount.

Information about the methods of valuation and amortizing must be stated. On to that comes information about revaluation according to IAS 38. IAS 38 furthermore demands that the research and development costs of the year are stated.

Definitions and the accounting treatment of the development costs are found very similar in the Danish regulation and IAS. But in some areas IAS 38 has been more detailed.

There are few divergences between the regulations and one of them is due to the fact that IAS 38 distinguishes between assets with limited and unlimited lives. IAS 38 also allows assets to be revaluated. Furthermore IAS 36 is more detailed than the Danish Financial Statements Act with regards to impairments.

In the discussion the restricted determinations of capitalization, the divergences between IAS and the Danish Financial Statements Act with regards to revaluation and information in IAS 38 have been dis-

miske fordele skal dokumenteres.

Måling sker til kostpris, og der afskrives over den forventede brugstid. Derudover skal der nedskrives til lavere genindvindingsværdi.

Der skal oplyses om værdiansættelsesmetode, afskrivningsmetode og efter IAS 38 også om omvurdering. IAS 38 kræver endvidere angivelse af årets forsknings- og udviklingsomkostninger.

Definitionerne og den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger er fundet meget ensartede i den danske regulering og IAS. IAS 38 har dog været en anelse mere detaljeret.

På enkelte punkter har der dog været uoverensstemmelser, i og med at IAS 38 skelner mellem begrænset og ubestemmelig brugstid for aktiver. Dertil kommer, at IAS 38 tillader opskrivning. IAS 36 er også mere detaljeret end Årsregnskabsloven med hensyn til værdiforringelser.

I diskussionsafsnittet er de restriktive krav til indregning, uoverensstemmelserne mellem IAS og ÅRL angående opskrivning, samt oplysningskrav i IAS 38 gennemgået. Det ikke fundet hensigtsmæssigt

cussed. The conclusion is that the criteria should not be changed and the Danish Financial Statements Act ought to allow revaluation with the same constraints as IAS 38. Proposal to additional information about research and development in IAS 38 has also been set up.

The analysis of the project includes the accounting treatment of development costs in the IT- and telecommunication industry which is an industry that spend a lot of resources on research and development.

Throughout the analysis it has appeared that most of the companies follow the regulation and the tendency is greater capitalization of the development cost from 2003 to 2004.

There is a big difference in the extent of information about development costs. Therefore a model has been suggested as an example of which information to include in the annual report.

Furthermore it has been recommended that the criteria which are not fulfilled must be stated.

at lempe kriterierne til indregning, og det er fremkommet, at ÅRL burde tillade opskrivning med samme begrænsninger som IAS 38. Der er endvidere opstillet forslag til udvidelse af bestemmelsen om oplysninger om forskning og udvikling i IAS 38.

Analysen i projekt omhandler den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i IT- og telekommunikationsbranchen, som er en branche der bruger mange ressourcer på forskning og udvikling.

Det er igennem analysen fremkommet, at størstedelen af selskaberne overholder de lovmæssige krav og der er en tendens til større aktivering af udviklingsomkostninger fra 2003 til 2004.

Der er dog stor forskel på omfanget af oplysninger om udviklingsomkostninger, hvorfor der er angivet en model, som selskaberne kan tage udgangspunkt ved udarbejdelsen af oplysninger i årsrapporten. Derudover er det anbefalet, at de indregningskriterier, som ikke er opfyldt, skal angives.

1 Problemformulering

1.1 Indledning

Den store internationalisering og overgangen fra industrisamfund til informationssamfund har medført, at immaterielle aktiver¹ får større og større betydning for virksomhederne.

Denne overgang til informationssamfundet og den øgede konkurrencesituation betyder, at virksomhederne i højere grad må beskytte deres viden i form af produkter, processer eller ydelser. Virksomhederne er ligeledes nødsaget til at bruge flere ressourcer på forskning og udvikling for at opnå et forspring eller særpræg og dermed klare sig godt i forhold til konkurrenterne.

Immaterielle aktiver, specielt udviklingsprojekter, er dermed afgørende i mange virksomheder. Forskning og udvikling er især vigtig for virksomheder i IT- og telekommunikationsbranchen², og denne branche er mere innovativ og investerer i højere grad end andre virksomheder i drivkræfter bag vækst.³

Årsregnskabsloven af 2001⁴ har medført, at flere aktiver skal indregnes i balancen. Før fremgik værdien af de immaterielle aktiver kun sjældent i balancen, da disse kun skulle medtages i balancen, hvis de var erhvervet mod vederlag, eller såfremt der var tale om et internt oparbejdet udviklingsprojekt. Virksomhederne kunne endvidere selv bestemme, hvorvidt de ønskede at indregne disse aktiver. Nu er der krav om indregning, såfremt kriterier herfor er opfyldt, og der er større mulighed for indregning af internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver udover udviklingsprojekter.

Indregning af de immaterielle anlægsaktiver i virksomhedens regnskab er nødvendig for ikke at give omverdenen et misvisende billede af virksomhedens økonomiske situation. Undlader virksomheden at indregne immaterielle aktiver, kan det bevirke, at der er utilstrækkelig information om den værdiskabelse, som foregår, eller som kan forventes at forekomme i virk-

¹ Immaterielle aktiver er aktiver uden fysisk substans. Se definition i afsnit 3.2

² Se bilag 1: IT- og telekommunikationsbranchen.

³ Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling: "En værdiskabende sektor? – fokus på de danske it-erhverv", side 59.

⁴ Årsregnskabsloven af 2001: "Lov om erhvervsdrivende virksomheders aflæggelse af årsregnskab m.v." Lov nr. 448 af 7. juni 2001.

somheden. Dette er af stor betydning, da et misvisende regnskab kan påvirke regnskabsbrugers vurdering af virksomheden, blandt andet gennem undervurdering af aktiernes værdi og undervurdering af kreditværdigheden.

Det er i denne sammenhæng vigtigt, at virksomheder, som bruger mange ressourcer på at udvikle, oplyser herom og begrundet den regnskabsmæssige behandling heraf. Derfor er det særligt interessant at arbejde med den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i IT- og telekommunikationsbranchen.

Efterfølgende afsnit vil indeholde problemstillingerne, som denne opgave er bygget på. Dernæst vil der være en afgrænsning af opgaven med omtale af de områder, som ikke behandles, og sidst vil der være et afsnit om strukturen af opgaven, herunder en kort gennemgang af afsnittene i projektet.

1.2 Problemstillinger

Immaterielle anlægsaktiver, herunder udviklingsprojekter, er som tidligere nævnt af stor betydning, og anses i større grad som værende virksomhedens mest værdifulde aktiver. På baggrund heraf er det særdeles relevant at se på den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger og følgende problemstillinger:

1) Hvordan defineres forskning og udvikling ifølge den danske regulering⁵ og IAS⁶, og er der væsentlige forskelle herimellem?

Det er relevant at definere forskning og udvikling, da definitionerne er afgørende for den regnskabsmæssige behandling. Det er her væsentligt først at gennemgå definitionerne på immaterielle anlægsaktiver generelt, da disse definitioner er centrale og først og fremmest skal være opfyldt, for at der kan ske indregning i regnskabet. Det er nødvendigt også at inddrage IAS, som på flere områder er uddybende i forhold til den danske regulering.

2) Hvordan er den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i henhold til den danske regulering og IAS, og er der væsentlige forskelle herimellem?

⁵ Med den danske regulering menes; Årsregnskabsloven af 2001 og Regnskabsvejledning 7, Forskning og udvikling.

⁶ IAS: International Accounting Standards udarbejdet af IASB (International Accounting Standards Board). De benyttede IAS'er er; IAS 38, Intangible Assets og IAS 36, Impairment of Assets.

Under den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger er det essentielt, at se på behandlingen af immaterielle anlægsaktiver generelt, herunder de generelle indregningskriterier og målegrundlag. Hvor der foreligger specifikke bestemmelser omkring behandling af omkostninger til udvikling, herunder de særlige krav til indregning, vil disse blive nærmere gennemgået. Grundet den store internationalisering er det relevant at sammenholde den danske regulering på området med IAS. Afsnittet vil endvidere omfatte de juridiske aspekter, der skal tages hensyn til, i forbindelse med udviklingsprojekter. De mest relevante områder, som har tilknytning hertil vil blive gennemgået.

3) Hvilke problemstillinger opstår i forbindelse med den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger?

Der er mange krav, der skal være opfyldt, og vurderinger som skal foretages i forbindelse med den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger. Det bevirker, at det kan være problematisk at arbejde med dette område, og at der kan forekomme uoverensstemmelser i regnskabsreguleringen. Nogle af de opdagede kritikpunkter vil blive nærmere gennemgået og diskuteret.

4) Hvordan er den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i praksis, i danske børsnoterede selskaber i IT- og telekommunikationsbranchen?

Udviklingsarbejdet er af stor betydning i mange selskaber i IT- og telekommunikationsbranchen. En analyse af regnskaberne i disse selskaber, vil kunne fortælle hvor stor en andel af de immaterielle anlægsaktiver, som udgøres af omkostninger til udvikling. Analysen vil også kunne fortælle i hvilken udstrækning, selskaberne aktiverer udviklingsomkostninger, samt i hvor stor grad der oplyses om udviklingsaktiviteterne.

1.3 Afgrænsning

Projektet omhandler hovedsageligt den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger, hvilket er ensbetydende med, at der vil være en gennemgang af den regnskabsmæssige behandling af immaterielle anlægsaktiver generelt, men ikke en uddybende gennemgang af andre immaterielle anlægsaktiver end udviklingsprojekter. Den regnskabsmæssige behandling af goodwill og andre immaterielle aktiver erhvervet i forbindelse med virksomhedssammen slutninger vil ikke blive behandlet, da dette er et omfattende område i sig selv.

Nedskrivning af immaterielle anlægsaktiver er ligeledes et omfattende område, hvorfor dette afsnit også vil være begrænset. Området vil blive omtalt, så man kan danne sig et overblik, men der vil ikke være en detaljeret gennemgang. Desuden vil køb og salg samt ophørende immaterielle anlægsaktiver ikke blive behandlet.

Den regnskabsmæssige behandling ses ud fra den danske regulering på området, det vil sige ud fra Årsregnskabsloven af 2001 og Regnskabsvejledning 7. Denne regulering sammenholdes kun med de internationale standarder (IAS). IAS er valgt, da det er det mest relevante sammenligningsgrundlag, i og med at de danske børsnoterede selskaber pr. 1. januar 2005 skal følge kravene i IAS. Selskaberne har endvidere haft mulighed for at anvende disse bestemmelser ved regnskabsaflæggelsen for tidligere år. Regnskabsvejledning 7 er dermed ikke længere relevant efter 1. januar 2005. Regnskabsvejledningen er alligevel inddraget i dette projekt, da regnskaberne i analysen er fra 2003 og 2004 og derfor er omfattet af denne.

Der vil ikke være inddragelse af revisionsmæssige problemstillinger og skattemæssige betragtninger⁷. Vægten vil hovedsageligt være på den regnskabsmæssige behandling, men enkelte juridiske aspekter vil også blive belyst.

Regnskabsreguleringen vil alene blive belyst i forhold til store virksomheder, det vil sige virksomheder i regnskabsklasse C og D. Udfordringerne og krav til regnskabsaflæggelsen er størst i disse virksomheder, hvorimod der i mindre virksomheder er stor frivillighed med hensyn til eksempelvis indregning af - og oplysninger om udviklingsomkostninger. Analysen i dette projekt vil især omhandle virksomhedernes oplysninger om udviklingsomkostninger. De store virksomheder er derfor mere interessante ud fra den betragtning, at de ofte bruger flere ressourcer på udvikling og dermed har mere at oplyse om.

Analyseafsnittet omfatter udelukkende danske børsnoterede selskaber fra i IT- og telekommunikationsbranchen, hvilket begrundes med, at der i dette projekt ønskes en mere specifik og dybdegående analyse. Valget skyldes, som nævnt i indledningen, den store benyttelse af forskning og udvikling i denne branche. Der vil udelukkende blive set på regnskaberne på koncernniveau og påvirkning af moder- og dattervirksomheder, vil derfor ikke blive behandlet.

⁷ Herunder ingen regnskabsmæssig behandling af udskudt skat på immaterielle anlægsaktiver.

Informationer fremkommet efter 1. maj 2005 er ikke medtaget i projektet.

1.4 Målgruppe

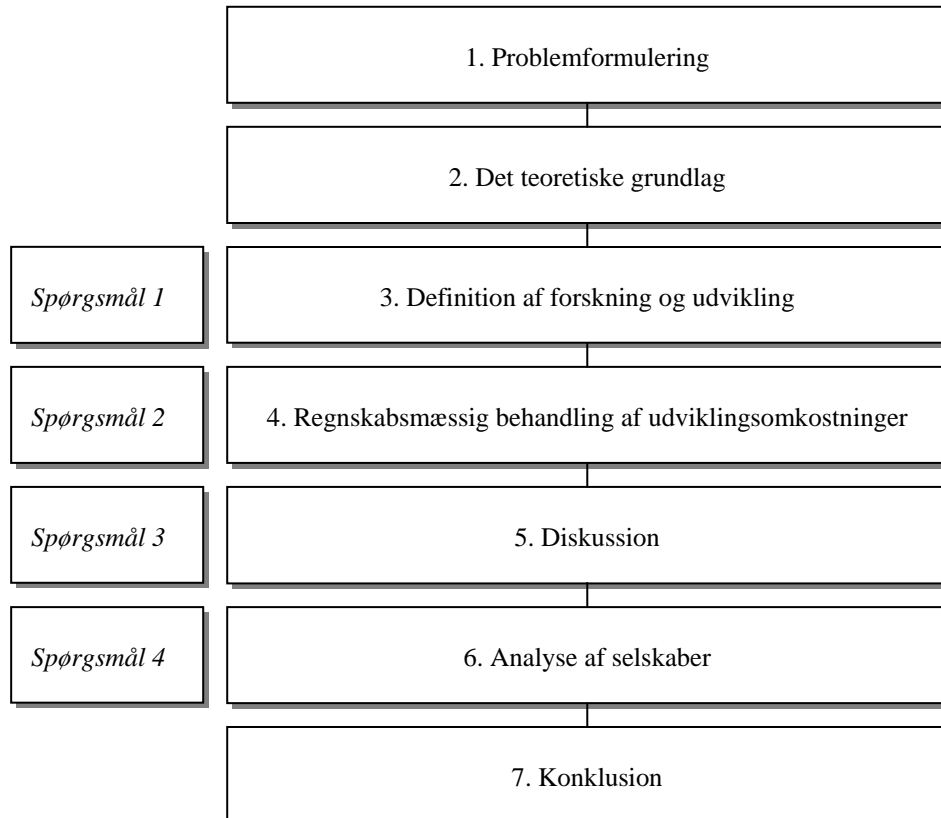
Projektet henvender sig til personer, som ønsker en større indsigt i den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger.

Regnskabsbrugere, såsom investorer, långivere og leverandører, som har brug for regnskabsmæssige informationer til at støtte deres beslutningstagen vil også kunne drage nytte af dette projekt.

Projektet vil endvidere henvende sig til regnskabsaflæggere, som dagligt arbejder med den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger og problemstillinger i forbindelse hermed.

1.5 Struktur

Nedenstående figur skal sammen med efterfølgende afsnit beskrive strukturen og sammenhængen i projektet.

Figur 1: Oversigt over projektets struktur

Indledningsvist vil der være et generelt afsnit omhandlende *det teoretiske grundlag*, hvori de grundlæggende regnskabsteorier samt begrebsrammen, som Årsregnskabsloven bygger på, kort vil blive beskrevet.

Afsnittet om *definition af forskning og udvikling*, omfatter de grundlæggende definitioner af aktiver og immaterielle anlægsaktiver samt de specifikke definitioner af forskning og udvikling. I dette afsnit vil der være en sammenligning mellem den danske regulering og IAS.

Efterfølgende afsnit vil omhandle den *regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger*. Der vil være en generel gennemgang af indregning og måling og efterfølgende reguleringer af immaterielle anlægsaktiver samt en specifik gennemgang af den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger. Herunder vil der blive set på kravene til aktivering og hvilke omkostninger, som kan og ikke kan medtages. Afsnittet vil endvidere omfatte en sammenholdelse af den danske regulering og IAS. De juridiske aspekter, herunder patent- og ophavsretten, som er relevante i denne forbindelse, vil blive behandlet efterfølgende.

Det fører til *diskussionsafsnittet*, hvor der vil være en vurdering og bearbejdning af nogle af de kritikpunkter, som opdages ved gennemgangen af den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i ovennævnte afsnit. Diskussionen vil blive fulgt op af eventuelle forslag til forbedringer af den foreliggende regulering på området.

Afslutningsvis vil der være en *analyse af danske børsnoterede selskaber fra IT- og telekommunikationsbranchen*. Her ses på selskabernes regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger, og mere specifikt oplysninger herom. Målet med analysen er, at se i hvor høj grad kravene til den regnskabsmæssige behandling overholdes samt vurdere, hvorvidt oplysningerne i regnskaberne er tilstrækkelige.

2 Det teoretiske grundlag

Følgende afsnit vil indeholde en kort omtale af regnskabsteoriene, begrebsrammen og årsrapportens formål. Dette skal ses som grundlag for de efterfølgende afsnit om den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger.

2.1 Regnskabsteorier

Årsregnskabet og dets elementer kan anskues ud fra to regnskabsteorier; den præstationsbaserede regnskabsteori og den formuebaserede regnskabsteori. Disse to teorier vil efterfølgende blive kort beskrevet og sammenholdt.

2.1.1 Den præstationsbaserede regnskabsteori

I den præstationsbaserede teori tillægges resultatopgørelsen mest informationsværdi for regnskabsbrugerne, og dermed er der størst vægt på definition, indregning og måling af indtægter, omkostninger og overskud. Balancens poster er afledt heraf.

Da balancen er sekundær, afgøres omfanget af aktiver i balancen ud fra hvilke udgifter, der endnu ikke er indregnet i resultatopgørelsen som omkostninger. Det vil sige, at den opsamler uafsluttede transaktioner i periodeovergange med henblik på indregning i kommende perioders resultatopgørelser.

Indregning af omkostninger i resultatopgørelsen sker efter matchingprincippet, hvilket som udgangspunkt bygger på en forestilling om, at alle udgifter til anskaffelse af ressourcer afholdes for at skabe indtægter, og at udgifterne derfor er forbundet med indtægter som årsag og virkning. I praksis er det imidlertid vanskeligt at finde en korrekt sammenhæng mellem indtægter og det tilhørende ressourceforbrug.

Indregning af indtægter og omkostninger og dermed aktiver og forpligtelser skal have baggrund i en transaktion. Resultatopgørelsen og balancen indeholder derfor principielt ikke urealiserede værdiændringer på aktiver og forpligtelser.⁸ Tilsvarende vil mange værdier f.eks. internt oparbejdede immaterielle aktiver, ikke blive indregnet, da de ikke kommer fra en

⁸ Jens O. Elling: Årsregnskabsteori i analytisk perspektiv, side 105, 108 og 109 og Jens O. Elling: "Årsrapporten – teori og regulering", side 83.

transaktion. Dette kan bevirke, at regnskabet bliver misvisende, da betydelige værdier ikke indregnes.

2.1.2 Den formuebaserede regnskabsteori

I den formuebaserede teori tages udgangspunkt i balancen og dermed prioriteres definition, indregning og måling af aktiver, forpligtelser og egenkapital højest. Definitionerne af indtægter og omkostninger er afledt heraf.

Overskuddet måles som fremgangen i værdien af nettoaktiver eller egenkapital fra primo til ultimo. Resultatopgørelsen bliver hermed et residual, som viser periodens ændringer i aktiver og forpligtelser. Herved kan regnskabsbruger se, hvorledes årets tilvæksts i nettoaktiver, og dermed egenkapitalen, fremkommer.

Opfylder en given post ikke definitionen på aktiver, føres den som omkostning i resultatopgørelsen, selvom det måtte være i konflikt med matchingprincippet. Alle aktiver skal være reelle økonomiske ressourcer, der har værdi for virksomheden.

Inden for denne teori stræber man efter at måle balancens beholdninger til, hvad de er værd på balancedagen. Det vil sige, at måling af aktiver og forpligtelser sker til dagsværdien. Ændringer i værdier tages ind i balancen, når de opstår via ændringer i aktuelle markedspriser eller kapitalværdier. Fortiden, og historiske kostpriser som målegrundlag, får derved ingen betydning og indflydelse.⁹

2.1.3 Sammenligning af regnskabsteorierne

Den præstationsbaserede teori tager udgangspunkt i den historiske kostpris-model, hvor omkostningerne måles til de historiske kostpriser, som virksomheden har betalt for at anskaffe og få kontrol over aktiverne. I den formuebaserede teori måles aktiverne derimod på grundlag af de fordele, som den efterfølgende kontrol og udnyttelse af aktiverne forventes at give virksomheden i fremtiden. Det vil sige, at denne teori er fremadrettet, hvorimod den præstationsbaserede teori er bagudrettet.

⁹ Jens O. Elling: Årsregnskabsteori i analytisk perspektiv, side 106 og 115-117 og Jens O. Elling: "Årsrapporten – teori og regulering", side 84

For nærmere forklaring af de diverse målegrundlag henvises til afsnit 2.2.4 og bilag 2.

I den præstationsbaserede teori kan aktiver kun indregnes, når der foreligger en transaktion, hvilket hindrer indregning af internt oparbejdede aktiver, medmindre de har karakter af udvikling. Dette gælder derimod ikke i den formuebaserede teori, da det ikke her forudsættes, at en transaktion er gennemført, for at et forhold medtages i regnskabet.¹⁰

Udviklingen i den danske regulering går imod den formueorienterede regnskabsteori, men bærer stadig præg af den præstationsbaserede teori. Dette ses blandt andet ud fra, at flere immaterielle anlægsaktiver skal indregnes i balancen men stadig skal måles til kostpris.

2.2 Begrebsrammen

Årsregnskabsloven¹¹ er en rammelov, som udfyldes ved hjælp af regnskabsstandarder, herunder de danske regnskabsvejledninger og internationale standarder (IAS/IFRS¹²). Som en vigtig del af rammerne er der indført en begrebsramme, som underbygger det retvisende billede, definition af regnskabsbrugere og deres informationsbehov samt kvalitetskrav til årsrapporten.

Formålet med begrebsrammen er blandt andet at vejlede lovgivere og standardsættere ved udarbejdelse af det tekniske regelsæt, at danne referenceramme for løsning af regnskabsproblemer samt at forøge sammenligneligheden og konsistensen. Derudover har begrebsrammen det vigtige formål at forøge regnskabsbrugernes tillid til og forståelse for årsrapporten.

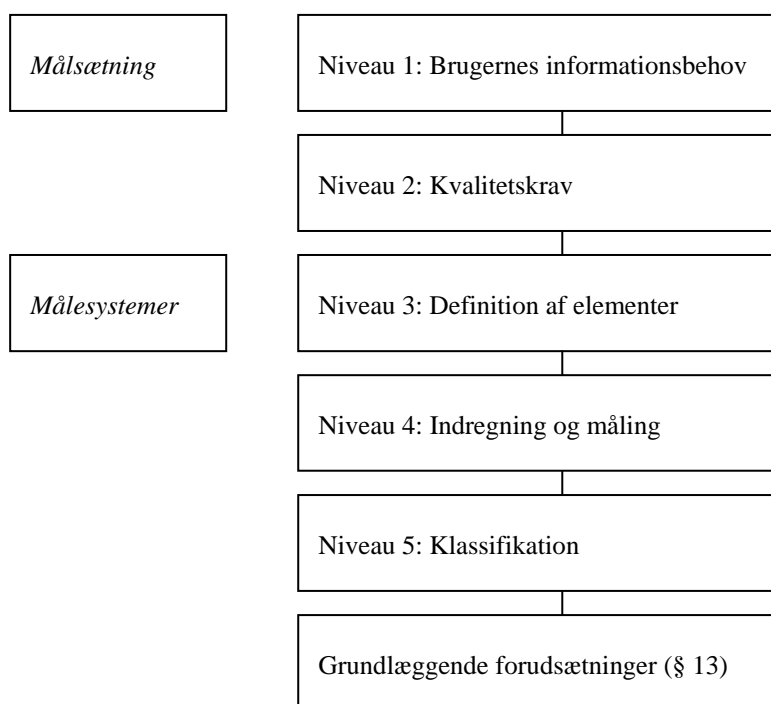
Begrebsrammen omfatter generelle retningslinier for, hvordan årsrapporten skal udformes, så den bliver informativ for brugerne, og disse opnår størst mulig nytteværdi. Begrebsrammen består af fem niveauer, se figur 2 næste side. De første to niveauer er målsætning, hvilket vil sige, at de er de overordnede regler. De sidste tre er målesystemer, og er dermed de generelle implementeringsregler, der skal gøre de overordnede regler anvendelige.¹³ I de efterfølgende afsnit vil de fem niveauer samt de grundlæggende forudsætninger blive kort gennemgået.

¹⁰ Jens O. Elling: "Årsrapporten – teori og regulering", side 129.

¹¹ Årsregnskabsloven vil i de følgende afsnit blive omtalt ÅRL.

¹² IFRS: International Financial Reporting Standards, ny betegnelse for de internationale standarder.

¹³ Jens O. Elling: "Årsrapporten – teori og regulering", side 160-161.

Figur 2: Begrebsrammens 5 niveauer. Kilde: Jens O. Elling: "Årsrapporten – teori og regulering", side 160.

2.2.1 Brugernes informationsbehov

Årsrapporten skal være til nytte for alle regnskabsbrugere. Det vil sige både for brugere, uden særlig kendskab til regnskabsmæssige forhold, som kræver letforståeligt overbliksinformation og for regnskabseksperter, der kræver detaljerede oplysninger.

Regnskabsbrugere er dem, hvis økonomiske beslutninger normalt må forventes at blive påvirket af en årsrapport. Eksempler på disse regnskabsbrugere er de interne interessenter; ledelse, ansatte og investorer og de eksterne interessenter; kreditorer, kunder, leverandører, konkurrenter og de offentlige myndigheder, jf. ÅRL § 12, stk. 2.

Årsrapporten skal udarbejdes, så den udgør et egnet grundlag til støtte for typiske økonomiske og virksomhedspolitiske beslutninger om virksomheden, og informationerne skal være relevante og tilstrækkelige pålidelige i forhold til, hvad brugerne normalt forventer.¹⁴

Informationsbehovet knyttes til tre beslutningsopgaver: Ressourceallokeringen, forvaltningskontrollen og fordelingsopgaven.

¹⁴ Lars Kiertzner: "Håndbog i årsrapport", side 39.

Ressourceallokeringen: Den lovpligtige del af årsrapporten udarbejdes primært med henblik på prognoseformålet. Prognoserne, som fortæller om forventningerne til afkast og risiko, benyttes af investorerne til at beslutte, hvordan de skal placere deres ressourcer. Investorerne skal dog selv udarbejde prognoserne, for den fremtidige indtjeningsevne, med udgangspunkt i de relevante informationer.

Forvaltningskontrollen: Det eksterne regnskab er grundlag for kontrol af ledelsen. Regnskabet skal dermed sikre intakt egenkapital og effektiv forvaltning af virksomhedens ressourcer og derved skabe værdi til aktionærerne.

Fordelingsopgaven: Interessentgruppen får en variabel indkomst afhængig af den løbende indtjening. De skal derfor igennem regnskabsinformationerne sikre, at der sker en forsvarlig fordeling af virksomhedens ressourcer.¹⁵

2.2.2 Kvalitetskrav

Årsrapporten skal først og fremmest opfylde generalklausulen, jf. ÅRL § 11. Dette medfører tre krav:

- Generelt krav om at opfylde et retvisende billede¹⁶, ÅRL § 11, stk. 1.
- Pligt til at supplere med oplysninger for at opnå et retvisende billede, ÅRL § 11, stk. 2.
- Pligt til at fravige enkeltbestemmelser i loven, hvis disse ikke fører til et retvisende billede, ÅRL § 11, stk. 3.

For at sikre et retvisende billede i overensstemmelse med § 11, er det nødvendigt at indregne flere immaterielle anlægsaktiver. Indregningen sikrer, at virksomhedens værdier fremkommer i regnskabet. Supplerende oplysninger, om den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostningerne, er ligeledes væsentlige for at opnå et retvisende billede. Dette er vigtigt, da der er forskel i behandlingen af udviklingsomkostningerne, grundet de strenge krav til indregningen.¹⁷

¹⁵ Jens O. Elling: "Årsrapporten – teori og regulering", side 164-167.

¹⁶ Årsrapporten skal give et retvisende billede af virksomhedens og, hvis der er udarbejdet koncernregnskab, koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat.

¹⁷ Se afsnit 4.1 om indregning.

For at der kan være tale om et retvisende billede, skal kvalitetskravene i ÅRL § 12 være opfyldt. Kvalitetskravene omfatter de primære egenskaber, herunder relevans og pålidelighed, og de sekundære egenskaber, herunder sammenlignelighed og forståelighed.

Relevans: For at informationer er relevante, skal de gøre en forskel i en konkret beslutningssituation. Det vil sige, at relevans er et spørgsmål om, hvorvidt oplysningerne kan have indflydelse på interessegruppernes beslutninger og vurderinger af virksomheden. Relevans foreligger, når brugerne ville disponere anderledes, såfremt en udeladt information havde været indarbejdet.

Pålidelighed: Pålidelighed betyder, at oplysningerne er troværdige i den forstand, at de med de anvendte metoder kan opgøres med nogenlunde sikkerhed. Dette indebærer også, at de i rigeligt omfang kan verificeres og gøres til genstand for revision. Det indtryk, regnskabslæseren får, skal ud fra forudsætningerne stemme med de faktiske forhold.

I en række situationer vil der være modsætning mellem ovennævnte krav, idet krav om større relevans ofte kræver, at der slækkes på kravet om pålidelighed. Tendensen er, at der bliver lagt mere vægt på relevans end på pålidelighed. Dette stiller større krav til regnskabslæserens vurdering af, om oplysningerne er pålidelige, og om der i tilstrækkelig omfang er redegjort for den usikkerhed, der kan være knyttet til bestemte oplysninger.

Indregning af udviklingsomkostningerne er ofte relevant, da det viser en værdiskabelse i virksomheden, men det kan være svært at opnå en pålidelig måling af disse omkostninger. Prioriteringen af relevans frem for pålidelighed giver derfor større muligheder for indregning af udviklingsomkostninger i balancen.

Sammenlignelighed(konsistens): Sammenlignelighed er en kvalitet i relationen mellem flere ens poster i forbindelse med tids- eller virksomhedssammenligninger. Konsistenskravet betyder, at ens regnskabsbegreber, metoder og teknikker skal anvendes fra periode til periode. Der skal dog tages hensyn til relevanskravet.

Forståelighed: For at informationerne er brugbare, skal de være forståelige. Forståeligheden afhænger af den konkrete regnskabsbruger.¹⁸ Et minimum af kendskab til økonomiske forhold

¹⁸ Se afsnit 2.2.1 om informationsbehov.

kan dog være påkrævet, i og med at relevansen af informationer er vigtigere end forståeligheden heraf.¹⁹

2.2.3 Definition af elementer

Begrebsrammen er baseret på den formueorienterede regnskabsteori, hvilket medfører, at alle definitioner ses fra en balanceorienteret synsvinkel. De væsentligste definitioner i ÅRL's bilag 1C er:

Aktiver: ressourcer under virksomhedens kontrol som et resultat af tidligere begivenheder og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilflyde virksomheden.²⁰

Forpligtelser: eksisterende pligter for virksomheden opstået som resultat af tidligere begivenheder og hvis indfrielse forventes at medføre afståelse af fremtidige økonomiske fordele.

Indtægter: stigning i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigning i egenkapitalen.

Omkostninger: fald i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af afgang eller værdiforringelse af aktiver eller stigning i forpligtelser, som medfører fald i egenkapitalen.²¹

2.2.4 Indregning og måling

Indregningskriterier: For at en begivenhed kan indregnes i balancen, skal den først og fremmest opfylde definitionen på et af årsregnskabets elementer. Dernæst kræves to indregningskriterier opfyldt:

- Det skal være sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde eller fragå virksomheden.
- Posten skal kunne måles pålideligt til kostpris eller værdi.²²

Målegrundlag: Valg af målegrundlag afhænger af de konkrete informationsbehov, som skal dækkes. Der anvendes tre former for måling: kvantitativ måling i monetære enheder f.eks.

¹⁹ Jens O. Elling: "Årsrapporten – teori og regulering", side 168 – 174.

²⁰ Aktiver gennemgås nærmere i afsnit 3.1

²¹ Jens O. Elling: "Årsrapporten – teori og regulering", side 174-175.

²² Disse kriterier vil blive nærmere gennemgået i afsnit 4.1.

omsætning, kvantitativ måling i ikke-monetære enheder f.eks. ansatte og kvalitativ måling i form af identifikation og klassifikation af aktiviteter f.eks. videnressourcer.

Ved kvantitativ måling i ikke-monetære enheder samt kvalitativ måling overlades det til virksomhederne selv at vælge målegrundlag. Til anvendelse af kvantitative målinger opstiller ÅRL, bilag 1D følgende målegrundlag:

· Amortiseret kostpris	· Dagsværdi
· Genanskaffelsesværdi	· Genindvindingsværdi
· Kapitalværdi	· Kostpris
· Nettorealisationsværdi	· Salgsværdi ²³

Indregning til dagsværdi er at fortrække, da denne værdi afspejler aktivets reelle værdi, men principielt eksisterer dagsværdi kun som markedsprisen under perfekte, komplette markedsforhold.²⁴ For udviklingsprojekter og andre immaterielle anlægsaktiver, er det derfor sjældent muligt at måle til dagsværdi, da der ikke foreligger et aktivt marked. Kostprisen anvendes i stedet.²⁵

2.2.5 Klassifikation

Hvordan informationen skal klassificeres og præsenteres, i årsregnskabet regnskabsopstillinger, i ledelsesberetning og i supplerende beretning, bestemmes af de konkrete retningslinier, som fremgår af det tekniske regelsæt. For enhver klassifikation gælder dog, at to kriterier skal være opfyldt:

- Kriterierne skal være relevante for brugerne, så de kan dække deres informationsbehov. I forbindelse med prognoseopgaven skal der klassificeres med henblik på det fremadrettede perspektiv og for kontrolopgaven med henblik på det bagudrettede perspektiv.

²³ Se bilag 2 for gennemgang af målegrundlag.

²⁴ Jens O. Elling: ”Årsrapporten – teori og regulering”, side 176 og 179-181.

²⁵ Se afsnit 4.2 om måling.

- Transaktioner og begivenheder skal kunne klassificeres på baggrund af de valgte kriterier, sådan at der dannes homogene grupper.²⁶

2.2.6 Grundlæggende forudsætninger

Udover de forskellige krav i forbindelse med de fem niveauer skal de grundlæggende forudsætninger i ÅRL § 13 også være opfyldt. Disse skal sammen med begrebsrammen sikre et bedre beslutningsgrundlag og dermed en større nytteværdi for regnskabsbrugerne. De grundlæggende forudsætninger er:

· Klarhed	· Substans	· Væsentlighed
· Going concern	· Neutralitet	· Periodisering
· Konsistens	· Bruttoværdi	· Formel og reel kontinuitet

2.3 Årsrapportens formål og indhold

Formålet med årsrapporten er efter Regnskabsvejledning²⁷ 1 at tilgodese de regnskabsbrugere, der har brug for finansielle - og ikke finansielle informationer om en virksomhed. Disse informationer omfatter virksomhedens aktiver, forpligtelser, egenkapital, finansielle stilling, resultat og pengestrømme. Hertil kommer eventuelt sociale og miljømæssige forhold.

Årsrapporten og oplysningerne heri skal gives under hensyn til den brede målgruppe. Det vil sige, at de forskellige regnskabsbrugere, ud fra de givne oplysninger, skal kunne foretage kvalificerede økonomiske beslutninger. Årsrapporten skal vise resultatet af ledelsens forvaltning og fordeling af virksomhedens ressourcer.

De grundlæggende krav til årsrapporten for klasse C og D:

- Ledelses – og revisionspåtegning
- Ledelsesberetning
- Anvendt regnskabspraksis

²⁶ Jens O. Elling: ”Årsrapporten – teori og regulering”, side 183.

²⁷ Regnskabsvejledningerne vil i de efterfølgende afsnit blive omtalt RV.

- Finansielle oplysninger²⁸
- Evt. supplerende beretning.²⁹

2.4 Opsummering

Den danske regulering er præget af begge regnskabsteorier, men i Årsregnskabsloven af 2001 går udviklingen mere imod den formuebaserede teori. Balancen er dermed vægtet højest, hvilket medfører, at der er større fokus på udviklingsprojekterne og andre immaterielle anlægsaktiver.

Kravet, om at flere internt oparbejdede anlægsaktiver skal aktiveres, giver efter min mening langt større mulighed for at opnå et retvisende billede af virksomhedernes aktiver. Den fremadrettede synsvinkel i den formuebaserede teori er dermed at foretrække, da den sikrer en bedre vurdering af den fremtidige indtjeningsevne i virksomheden.

Begrebsrammen er ligeledes baseret på den formuebaserede teori og fokusere derfor også på indregning i balancen.

Begrebsrammen har blandt andet til formål at hjælpe med at give regnskabsbrugere større nytte af årsrapporten ved at uddybe reglerne i ÅRL. Det gør den eksempelvis ved at forklare om regnskabsbrugernes informationsbehov og uddybe bestemmelserne om det retvisende billede og kvalitetskravene. Begrebsrammen sikrer endvidere større sammenlignelighed imellem de danske og internationale reguleringer.

²⁸ Under finansielle oplysninger hører resultatopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse, pengestrømsopgørelse og noter.

²⁹ Den supplerende beretning kan eksempelvis omfatte informationer om virksomhedens miljø, viden og etik.

3 Definition af forskning og udvikling

Følgende afsnit vil indeholde definitionerne og de vigtigste begreber, som er relevante for dette projekt. Det er nødvendigt at kende de grundlæggende definitioner, da disse først og fremmest skal være opfyldt før, der kan foretages indregning i balancen. De specifikke definitioner af forskning og udvikling er ligeledes vigtige, da de også er afgørende for den regnskabsmæssige behandling af omkostningerne.

3.1 Definition af aktiver

Ifølge ÅRL's bilag 1C og IAS 38 afsnit 8 defineres et aktiv som:

- En ressource, som er under virksomhedens *kontrol* som et resultat af *tidligere begivenheder*, og hvorfra fremtidige *økonomiske fordele* forventes at tilflyde virksomheden.

Aktiver opdeles i anlægsaktiver og omsætningsaktiver. Anlægsaktiver er aktiver, som er bestemt til vedvarende eje eller brug for virksomheden, og omsætningsaktiver er aktiver, der ikke er anlægsaktiver. I dette projekt er der udelukkende behandling af anlægsaktiver.

3.1.1 Kontrol af aktivet

Virksomheden har kontrol over aktivet, hvis virksomheden har indflydelse på og adgang til de fremtidige økonomiske fordele, der genereres ved anvendelse af aktivet, og virksomheden samtidig kan begrænse andres adgang til disse fordele. Denne kontrol vil typisk komme fra en rettighed til aktivet.

Afgørende for om et aktiv er under virksomhedens kontrol, er dermed ikke hvorvidt virksomheden har den juridiske ejendomsret. Det afgørende er derimod, om virksomheden besidder dispositionsretten og erhverver de økonomiske fordele og risici.³⁰

3.1.2 Resultat af tidligere begivenheder

At en ressource er et resultat af tidligere begivenheder er ensbetydende med, at aktivet kun må omfatte økonomiske ressourcer, hvor der foreligger dispositioner på balancedagen og ikke

³⁰ Lars Kiertzner: "Håndbog i årsrapport", side 105 og KPMG's dansk regnskabspraksis 2004, side 13-13.

anskaffelser, som forventes i fremtiden. Ordet begivenheder i stedet for transaktioner skyldes, at internt oparbejdede immaterielle aktiver også er omfattet.³¹

3.1.3 Fremtidige økonomiske fordele

De fremtidige økonomiske fordele ved et aktiv er det potentiale, som direkte eller indirekte bidrager til pengestrømme i virksomheden. Eksempler på økonomiske fordele er; indtægter fra salg og ydelser samt omkostningsbesparelser ved anvendelse af aktivet.

Har en virksomhed eksempelvis udviklet en produktionsproces, kan dette med stor sandsynlighed reducere virksomhedens produktionsomkostninger. Der skal dog tages højde for, at fremtidige omkostningsbesparelser kan være vanskelige at måle, da det stiller store krav til virksomhedens budgettering.³²

3.2 Definition af immaterielle anlægsaktiver

Immaterielle anlægsaktiver er ikke defineret i ÅRL, men er ifølge den tidligere IAS 38, afsnit 7 defineret som:

- Et *identificerbart* ikke-monetært aktiv uden fysisk substans, som anvendes til produktion eller levering af varer eller tjenesteydelser, til udlejning til tredjepart eller til administrative formål.

I den ajourførte IAS 38 afsnit 8 er definitionen ændret, så at den ikke længere angiver, hvad det immaterielle aktiv anvendes til. Herefter er definitionen:

- Et *identificerbart* ikke-monetært aktiv uden fysisk substans.

Ovennævnte definition fra IAS 38 anses som værende anvendelig. Opdateringen af definitionen er efter min mening en forbedring, da denne er bredere og dermed ikke afgrænser i forhold til brug af det immaterielle anlægsaktiv.

3.2.1 Identificerbarhed

For at et aktiv anses som værende identificerbart, skal det kunne udskilles fra andre aktiver, herunder goodwill. Hvis virksomheden kan udleje, sælge eller bytte de fremtidige økonomi-

³¹ Lars Kiertzner: "Håndbog i årsrapport", side 109

³² KPMG's dansk regnskabspraksis 2004, side 13-13 og Olaf Hasselager mfl.: "Årsrapporten", bind 2, side 1007.

ske fordele fra aktivet uden samtidig at afstå fra afkast fra andre aktiver, vil dette indikere, at der foreligger et separat aktiv.

Kan et aktiv ikke udskilles, kan der dog stadig være tale om et immaterielt aktiv, såfremt dette hviler på en kontraktlig eller anden juridisk rettighed.³³ Eksempler på immaterielle aktiver, som er beskyttet af en juridisk rettighed, er patenter eller brugsmønstre.³⁴

3.3 Typer af immaterielle anlægsaktiver

Immaterielle aktiver opdeles ifølge ÅRL's bilag 2 i:

- Færdiggjorte udviklingsprojekter, herunder koncessioner, patenter, varemærker og lignende rettigheder, der stammer fra udviklingsprojekter
- Erhvervede koncessioner, patenter, licenser, varemærker og lignende rettigheder
- Goodwill
- Udviklingsprojekter under udførelse og forudbetalinger for immaterielle anlægsaktiver

De immaterielle aktiver er gjort op efter, hvordan de skal klassificeres i ÅRL's balanceskema, og ovennævnte er typer af immaterielle aktiver, som kan indregnes i balancen.

Ifølge IAS 38 afsnit 119 opdeles immaterielle aktiver eksempelvis i følgende kategorier:

- Varemærker
- Udgivelsestitler
- Computersoftware
- Licenser og franchiserettigheder
- Copyright, patenter og andre rettigheder
- Recepter, formler, modeller, design og prototyper
- Immaterielle aktiver under udvikling

³³ Lars Kiertzner: "Håndbog i årsrapport", side 143 og KPMG's dansk regnskabspraksis 2004, side 13-12.

³⁴ Se afsnit 4.5 om de juridiske aspekter.

Kategorierne skal opdeles i mindre henholdsvis sammendrages i større kategorier, hvis dette medfører en mere relevant information for årsrapportens brugere.

Forskel i opdelingen i forhold til ÅRL er, at IAS 38 ikke medtager goodwill, som dog i stedet er medtaget i IAS 22.³⁵

3.4 Definition af forskning og udvikling

Det er vigtigt at fastlægge definitionen på forskning og udvikling, da der altid skal sondres herimellem at hensyn til indregningen.

3.4.1 Definition af forskning

Ifølge RV 7 afsnit 5, er forskning defineret ved, at aktiviteten består i grundlæggende undersøgelser iværksat af en virksomhed med det formål at opnå ny videnskabelig eller teknisk viden og indsigt.

Forskningsfasen består, i henhold til RV 7 afsnit 8, eksempelvis af:

- Laboratorieforskning med det formål at opnå ny viden.
- Udførelse af forsøg med henblik på at finde mulige nye produkter eller processer, herunder test af potentielle emners brugbarhed.
- Formulering af koncept for mulige produkter eller processer samt grundlæggende design af disse.
- Undersøgelse af mulighederne for anvendelse af forskningsresultater.

IAS 38 afsnit 8 definerer, i lighed med RV 7, forskning, som grundlæggende og planlagte undersøgelser foretaget for at opnå ny videnskabelig eller teknisk viden eller indsigt.

3.4.2 Definition af udvikling

Udvikling er, i henhold til RV 7 afsnit 6, defineret ved, at aktiviteten består i anvendelse af forskningsresultater eller anden viden i forbindelse med gennemførelsen af udviklingsarbejder forud for påbegyndelsen af en erhvervsmæssig udnyttelse.

³⁵ Goodwill omtales ikke nærmere, jf. afgrænsning afsnit 1.3.

Udviklingsfasen kan, i henhold til RV 7 afsnit 10, eksempelvis omfatte:

- Udvikling af nye produkter.
- Konstruktion af prototyper på nye maskiner.
- Udvikling - og testkørsel af nye produktionssystemer.
- Udvikling og design af prototyper på værktøjer, der involverer ny teknologi.

IAS 38 afsnit 8 definerer, meget lig med RV 7, udvikling som anvendelsen af forskningsresultater eller anden viden i en plan eller skitse til fremstilling af nye eller væsentligt forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser forud for påbegyndelsen af en erhvervmæssig produktion eller brug.

Definitionerne i RV 7 og IAS 38 er ikke væsentligt forskellige fra hinanden og begge anses som værende anvendelige.

3.4.3 Sondring mellem forskning og udvikling

Forskning er af generel karakter og er hverken produkt eller produktionsspecifik, hvorimod udvikling er mere direkte med hensyn til den erhvervmæssige benyttelse. Det kan alligevel være svært, at adskille de to faser. Såfremt der er tale om forskning vil det dog ikke være muligt at opfylde indregningskriterierne, da sammenhængen mellem omkostningerne til forskning og de forventede fremtidige økonomiske fordele ikke kan påvises.³⁶

Når der sondres mellem faserne ses der på, om virksomheden befinder sig på et ukendt område og dermed er i forskningsfasen, eller om virksomheden tager udgangspunkt i kendt viden eller teknologi og er i udviklingsfasen. Det kan derfor tænkes, at virksomheder ofte kommer frem til, at de udelukkende udvikler, da aktiviteterne er baseret på kendt viden.

3.4.4 Opsummering

For at definitionen på et immaterielt anlægsaktiv er opfyldt skal de grundlæggende krav til et aktiv først og fremmest være opfyldt. Det vil sige, at aktivet skal være under virksomhedens

³⁶ Se nærmere herom i afsnit 4.1.4 om indregning.

kontrol, som er et resultat af tidligere begivenheder, og kunne skabe fremtidige økonomiske fordele. Dernæst er det vigtigt, at kravet om identificerbarhed i henhold til IAS 38 er opfyldt.

Da der ikke findes nogen konkret definition på immaterielle anlægsaktiver i ÅRL eller RV 7, kan der ikke foretages sammenligning med definitionen i IAS 38. Definitionen i IAS 38 vil derfor blive benyttet, hvilket heller ikke giver anledning til problemer, da denne er dækkende uden at være begrænsende.

ÅRL indeholder endvidere ikke konkrete definitioner på forskning og udvikling. Disse defineres i stedet i RV 7 og IAS 38, hvor forskning er defineret som grundlæggende og planlagte undersøgelser foretaget for at opnå ny videnskabelig eller teknisk viden eller indsigt. Udvikling defineres som anvendelsen af forskningsresultater eller anden viden i en plan eller skitse til fremstilling af nye eller væsentligt forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser forud for påbegyndelsen af en erhvervmæssig produktion eller.³⁷

Efter min opfattelse kan definitionerne være svære at anvende i praksis, da der er en meget hårfin grænse mellem disse faser, og det er svært at lave en konkret skillelinie. Men det afgørende når der sondres mellem forskning og udvikling er, om virksomheden opererer i teknisk kendt terræn, eller om den bevæger sig i det ukendte.

³⁷ Se oversigt over de danske og internationale definitioner i bilag 3.

4 Regnskabsmæssig behandling af udviklingsomkostninger

Følgende afsnit vil omfatte en generel gennemgang af på den regnskabsmæssige behandling af immaterielle anlægsaktiver og en specifik gennemgang af udviklingsomkostninger, hvor denne adskiller sig fra den generelle. Da forskning og udvikling hænger tæt sammen, vil der i enkelte afsnit også være en kort omtale af behandlingen af forskningsomkostninger.

Afsnittet har til formål at give et overblik over hovedpunkterne i den regnskabsmæssige behandling. I projektets analyseafsnit vil dette afsnit blive brugt til sammenholdelse af de lovmæssige krav med den praktiske behandling.

4.1 Indregning

Et aktiv skal, efter indregningskriterier i ÅRL § 33 og IAS 38 afsnit 21, indregnes i balancen, når det opfylder definitionen på et aktiv og desuden lever op til følgende:

- Det er *sandsynligt*, at de fremtidige økonomiske fordele tilknyttet aktivet vil tilgå virksomheden og
- Aktivets kostpris kan måles *pålideligt*.

4.1.1 Sandsynlighed

Termen sandsynlighed er ikke defineret i årsregnskabsloven, men det er en gængs opfattelse, at det skal være mere end 50 % sikkert uden at være fuldstændig sikkert. Det må afhænge af den konkrete situation, hvordan denne grad af sikkerhed skal underbygges eller måles.³⁸

For internt oparbejdede aktiver skal virksomheden vurdere sandsynligheden for fremtidige økonomiske fordele ved anvendelse af rimelige og dokumenterbare forudsætninger. Forudsætningerne skal repræsentere ledelsens bedste skøn over de økonomiske forhold, som vil foreligge over aktivets brugstid. Skønnet foretages ud fra vurderingen af graden af sikkerhed forbundet med den fremtidige strøm af økonomiske fordele, som kan henføres til anvendelsen af aktivet. Dette sker på grundlag af de oplysninger, der er tilgængelige på tidspunktet for første indregning, jf. IAS 38 afsnit 22.

³⁸ KPMG's dansk regnskabspraksis 2004, side 13-13.

4.1.2 Pålidelighed

En måling er pålidelig, når virksomheden har valgt et mål eller en målingsmetode, som gør, at værdien i årsregnskabet troværdigt repræsenterer de underliggende økonomiske forhold. Målingen skal kunne verificeres, det vil sige kunne gentages af andre, og der må ikke findes et mere pålideligt mål end det anvendte.

Pålidelig måling stiller krav til virksomhedens registreringsrutiner og – systemer. Der stilles krav til følgende tre forhold:

- Udviklingsafdelinger skal kunne registrere omkostningsforbrug på de enkelte udviklingsprojekter.
- Virksomheden skal redegøre for, hvilke økonomiske fordele udviklingsarbejderne forventes at medføre.
- Krav om større fokus på, om afholdte omkostninger står i rimelig mål med de realiserede fordele og repræsenterer et aktiv.

Dermed ikke sagt, at såfremt et pålideligt registreringssystem ikke er etableret, er det tilstrækkelig grundlag til at undlade indregning af udviklingsomkostninger. Skøn er involveret i de fleste regnskabsposter, og fuldstændig sikkerhed er mere undtagelsen end reglen. Er en værdi usikker i en sådan grad, at det vil gøre mere skade end gavn, for regnskabsbruger at medtage den i regnskabet, skal den naturligvis udelades. Pålidelig måling er dermed et spørgsmål om vurdering, som varierer fra situation til situation.³⁹

4.1.3 Indregning generelt

Alle erhvervede immaterielle anlægsaktiver skal indregnes, når de opfylder indregningskriterierne. Anderledes er det for internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver, hvor det kun er udviklingsprojekter og visse rettigheder, såsom patenter og koncessioner, som skal indregnes, jf. ÅRL § 83. Andre typer af internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver kan ikke adskilles fra internt oparbejdet goodwill og må derfor ikke aktiveres. Det samme gør sig gældende i henhold til IAS 38 afsnit 63.

³⁹ KPMG's dansk regnskabspraksis 2004, side 13-12 og 13-13 og Lars Kiertzner: "Håndbog i årsrapport", side 113 – 114 og 117.

De internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver skal ifølge ÅRL opfylde de almindelige indregningskriterier og ikke yderligere kriterier. Der henvises dog til IAS 38.

Det kan være svært at vurdere, om internt oparbejdede immaterielle aktiver opfylder indregningskriterierne, da det er vanskeligt at identificere samt opgøre disse pålideligt. For at kunne bedømme, hvorvidt et internt oparbejdet immaterielt aktiv opfylder kravene, kræver IAS 38 afsnit 52, at de i oparbejdelsen klassificeres i forskningsfasen og udviklingsfasen.⁴⁰

Såfremt det immaterielle anlægsaktiv karakteriseres som forskning, eller såfremt alle indregningskriterier ikke er opfyldt, må der ikke ske aktivering. Omkostningerne omkostningføres derimod løbende i resultatopgørelsen.

4.1.4 Forskning og udvikling

Grundet de specifikke bestemmelser angående forsknings- og udviklingsomkostninger, vil dette afsnit omfatte de særlige regler for indregning heraf.

Virksomhederne skal i henhold til ÅRL § 83 ”indregne udviklingsprojekter, som tilsigter at udvikle et bestemt produkt eller en bestemt proces, som virksomheden har til hensigt at fremstille henholdsvis benytte i virksomheden.” Herunder hører patenter og andre immaterielle aktiver, som følger af udviklingsprojektet.

Efter IAS 38 afsnit 57 er der, udover de grundlæggende indregningskriterier, yderligere kriterier, som skal være opfyldt, for at der kan ske indregning af udviklingsprojekterne. De seks særlige kriterier, som virksomheden skal dokumentere, er:

- Den tekniske mulighed for at færdiggøre det immaterielle aktiv, så det kan anvendes eller sælges.
- Hensigten om at færdiggøre det immaterielle aktiv med henblik på at anvende eller sælge det.
- Evnen til at anvende eller sælge det immaterielle aktiv.

⁴⁰ Se afsnit 3.4 om definitioner.

- Hvordan det immaterielle aktiv vil frembringe sandsynlige fremtidige økonomiske fordele. Herunder skal det dokumenteres, at der findes et marked for de varer eller tjenesteydelser, der fremkommer fra brugen af det immaterielle aktiv eller for aktivet i sig selv eller, hvis det skal anvendes internt nytteværdien af aktivet.
- Tilgængeligheden af tilstrækkelige tekniske, økonomiske og andre ressourcer til at fuldføre udvikling og til at anvende eller sælge det immaterielle anlægsaktiv.
- Evnen til pålideligt at måle de omkostninger, der kan henføres til udviklingen af det immaterielle anlægsaktiv i løbet af dets udvikling.

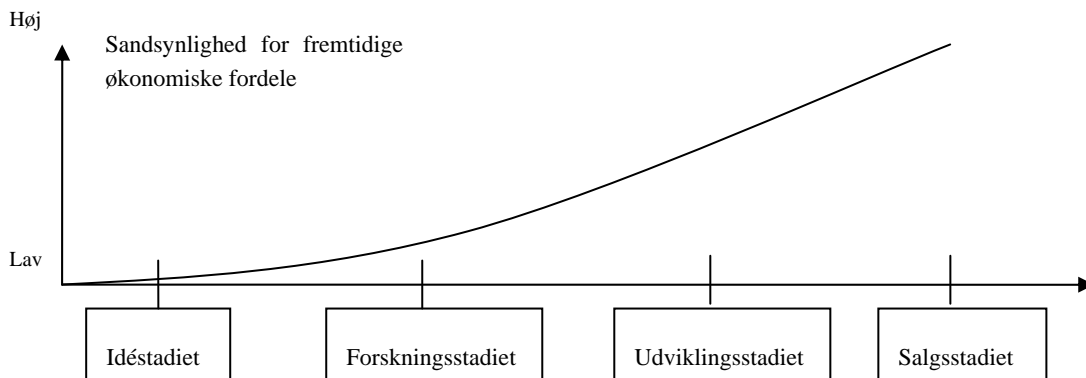
RV 7 afsnit 13 stiller ikke, som ÅRL og IAS 38, krav om indregning af udviklingsomkostninger, men siger at disse omkostninger, som hovedregel bør udgiftsføres i det regnskabsår, hvori de er afholdt. RV 7 er dermed ikke i overensstemmelse med de øvrige regler, og dette er et væsentligt kritikpunkt, da undladelse af relevante udviklingsomkostninger, som tidligere nævnt kan være misvisende for regnskabet. Der er dog udsendt en udtalelse fra FSR, som siger, at virksomheder, der følger RV 7 skal være opmærksom på, at ÅRL stiller krav til aktivering, såfremt indregningskriterierne er opfyldt.

RV 7 afsnit 14 giver dog mulighed for aktivering af disse omkostninger, såfremt der kan påvises en direkte sammenhæng mellem de afholdte omkostninger og den fremtidige indtjening. Sammenhængen skal påvises for det enkelte udviklingsarbejde ved at dokumentere samme yderligere kriterier som i IAS 38. Indregningskriterier i IAS 38 er mere detaljerede end kriterierne i RV 7, men da indholdet er det samme, bør der ikke forekomme uoverensstemmelser mellem konklusioner baseret på basis af de to sæt af kriterier.

Kravene til indregning er omfattende og svære for virksomheden at opfylde. I praksis kan det endvidere være meget svært at dokumentere, at alle indregningskriterierne er opfyldt. Dette kan føre til, at mange omkostninger til udvikling bliver omkostningsført i resultatopgørelsen. Det burde derfor efter min vurdering overvejes, hvorvidt det er muligt at lempe kriterierne.⁴¹

⁴¹ Se nærmere omtale af indregningskriterierne i diskussionsafsnittet, afsnit 5.

Figur 3 nedenfor illustrerer sammenhængen mellem de fremtidige økonomiske fordele og produkt- eller procesudviklingsstadierne. Som det ses ud fra figuren, bliver sandsynligheden for fremtidige økonomiske fordele større, jo mere fremskreden processen er.

Figur 3: Sammenhængen mellem fremtidige økonomiske fordele og de forskellige stadier. Kilde: Jens O. Elling: Årsrapporten, teori og regulering, side 203 og egen tilvirkning.

Omkostninger til forskning skal altid omkostningsføres i det regnskabsår, hvori de afholdes, da det ikke er muligt at påvise en direkte sammenhæng mellem de afholdte omkostninger og fremtidig indtjening afledt af forskningsarbejdet, jf. RV 7 afsnit 12 og IAS 38 afsnit 54.

Kan forsknings- og udviklingsfaserne ikke adskilles, skal alle omkostninger ligeledes omkostningsføres, jf. IAS 38 afsnit 53. Desuden kan omkostninger til immaterielle anlægsaktiver, som er omkostningsført i tidligere år, ikke senere aktiveres, jf. IAS 38 afsnit 71.

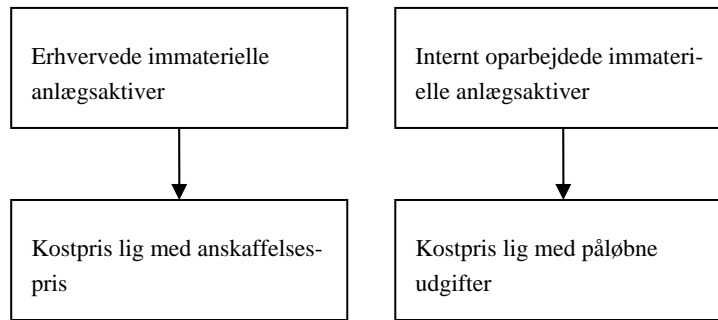
Den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger skal være systematisk og konsekvent for alle udviklingsaktiviteter, som opfylder kriterierne, jf. RV 7 afsnit 25.

4.2 Måling

Er der grundlag for indregning af udviklingsomkostninger og andre immaterielle anlægsaktiver, skal det dernæst fastsættes, hvordan målingen skal foretages, henholdsvis ved første indregning og ved efterfølgende målinger.

4.2.1 Måling ved første indregning

Aktiver skal på tidspunktet for første indregning måles til kostpris, i henhold til både ÅRL's § 36 og IAS 38 afsnit 24. Kostprisen opgøres forskelligt afhængig af, om anlægsaktivet er erhvervet eller internt oparbejdet, se figur 4 næste side.

Figur 4: Målegrundlag for immaterielle anlægsaktiver.

Ved anlægsaktiver skal der i kostprisen medtages alle omkostninger foranlediget af anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klart til at blive taget i brug. Derudover kan eventuelle finansieringsomkostninger, som vedrører fremstillingsperioden indregnes, jf. ÅRL's § 40. De indirekte omkostninger, som er medgået i fremstillingsperioden, og som kan henføres til det pågældende aktiv skal ligeledes medregnes, jf. ÅRL's § 82.

Ifølge IAS 38 afsnit 65 er kostprisen for et internt oparbejdet immaterielt aktiv, herunder udviklingsprojekter, de samlede omkostninger afholdt fra tidspunktet, hvor det immaterielle aktiv først opfylder indregningskriterierne.

Kostprisen for internt oparbejdede aktiver omfatter typisk:

- Enhedsomkostninger til materialer og tjenesteydelser.
- Lønninger og andre personaleomkostninger for personale engageret i at oparbejde aktivet.
- Øvrige direkte omkostninger som eksempelvis registreringsgebyrer for juridiske rettigheder, afskrivning af patenter og licenser som anvendes til aktivets oparbejdelse.
- De fællesomkostninger som indirekte kan henføres til aktivet (IPO).

Tilskud som ydes til anskaffelsen af immaterielle anlægsaktiver, herunder som følge af udviklingsaktivitet, skal i henhold til IAS 20 enten fratrækkes aktivets kostpris eller behandles som en periodeafgrænsningspost. Tilskud behandles ikke af ÅRL.⁴²

⁴² Hasselager, Olaf mfl.: Kommentarerer til årsregnskabslovens bestemmelser, side 355.

Omkostninger som ikke kan indgå i kostprisen på et internt oparbejdet immaterielt anlægsaktiv er ifølge IAS 38 afsnit 67:

- Salgs-, distributions- og administrationsomkostninger, medmindre disse kan henføres direkte til færdiggørelsen af aktivet.
- Omkostninger, der relaterer sig til ineffektivitet og indledende tab, som opstår før aktivet opnår den planlagte kapacitet og ydeevne.
- Omkostninger til uddannelse af personale til anvendelse af aktivet.

Omkostninger efter ibrugtagningsperioden kan ligeledes ikke indgå i kostprisen men skal omkostningsføres. Disse omkostninger kan dog tilføres aktivets regnskabsmæssige værdi, såfremt det er sandsynligt at fremtidige fordele ved det immaterielle anlægsaktives anvendelse vil forøges som følge af afholdelsen af de pågældende omkostninger, og disse kan måles og henføres pålideligt til aktivet, jf. IAS 38 afsnit 68.

Det er svært at fastslå, hvorvidt efterfølgende omkostninger vil forbedre eller vedligeholde værdien af et aktiv. Som følge heraf tillægges disse omkostninger sjældent kostprisen ved internt oparbejdede aktiver. Det må dog efter min mening afhænge af den konkrete bedømmelse og virksomhedens karakter og evne til at styre udviklingsprojekterne.

Måling efter RV 7 afsnit 17 adskiller sig fra måling efter den øvrige regulering, i og med at det kun en mulighed at medregne IPO, hvorimod dette er et krav i ÅRL og IAS 38. Dette er endnu et vigtigt kritikpunkt i RV 7, da det må siges at være relevant at indregne alle medgåede omkostninger, såvel direkte som indirekte. Herudover er der ikke uoverensstemmelser.

4.2.2 Efterfølgende måling

Efterfølgende måling sker til kostpris med fradrag af værdien for akkumulerede af- og nedskrivninger i henhold til ÅRL § 36 og IAS 38 afsnit 74.

Udover kostpris tillader IAS 38 afsnit 75, at et immaterielt anlægsaktiv indregnes til omvurderet værdi. Den alternative værdi er dagsværdien på omvurderingstidspunktet med fradrag af efterfølgende akkumulerede afskrivninger og tab ved værdiforringelse.

Der opstilles dog kriterier herfor. Omvurderet værdi alternativ må kun benyttes, såfremt der er et aktivt marked. Det vil sige, at der skal være et homogent, alment marked med tilgængelige

priser, offentlig adgang og købevillighed, jf. IAS 38 afsnit 8. Hyppige omvurderinger samt evt. nedskrivning er ligeledes et krav. Såfremt der sker omvurdering, gælder dette for alle aktiver i samme kategori.

Det er ikke særlig sandsynligt, at der findes et aktiv marked, som opfylder alle ovennævnte krav, for de immaterielle anlægsaktiver. Kravene vil derfor næppe være opfyldt for udviklingsprojekter, da der her er tale om nye produkter eller processer og dermed et nyt og ukendt marked. For visse rettigheder, patenter og varemærker findes der med sikkerhed ikke et aktiv marked, da disse aktiver er unikke. Det kan dermed konkluderes, at den alternative værdi kun undtagelsesvis kan benyttes.⁴³

4.3 Efterfølgende regulering

Afsnittet om efterfølgende reguleringer omfatter afskrivninger, nedskrivninger og opskrivninger. Disse vil blive gennemgået i efterfølgende afsnit.

4.3.1 Afskrivninger

I henhold til ÅRL § 43 skal der ske systematisk afskrivning af immaterielle anlægsaktiver over det bedste skøn af aktivets brugstid.⁴⁴

Brugstiden kan maksimalt være 20 år, og sker afskrivningen over mere end fem år, skal dette begrundes konkret og fyldestgørende i afsnittet om anvendt regnskabspraksis. Såfremt kravet om et retvisende billede helt undtagelsesvist kræver længere afskrivningsperiode end 20 år, kan dette dog ske ved anvendelse af fravigelsesreglen i § 11, stk. 3 med de deraf følgende noteoplysninger.⁴⁵

Afskrivningen sker fra det tidspunkt, hvor aktivet er taget i brug, og skal på systematisk vis indregnes i resultatopgørelsen over brugstiden.

⁴³ Se også afsnit 4.3.3 om opskrivning.

⁴⁴ *Brugstiden* er den forventede levetid for det immaterielle anlægsaktiv. Denne afhænger af det konkrete aktiv og den konkrete markedssituation og opgøres blandt andet ved hjælp af faktorer såsom forventet anvendelse, levetid for tilsvarende aktiver, forældelse og vedligeholdelsesudgifter.

⁴⁵ Hasselager, Olaf mfl.: Kommentarerer til årsregnskabslovens bestemmelser, side 398.

Ifølge den tidligere IAS 38 afsnit 38 kunne afskrivningsperioden for immaterielle anlægsaktiver med begrænset brugstid være længere end 20 år, såfremt virksomheden gav en passende begrundelse, og behov for nedskrivning blev vurderet mindst en gang om året.

I den ajourførte IAS 38 skelnes der nu mellem aktiver med begrænset brugstid og aktiver med ubestemmelig brugstid. Vurderes aktivet til at have begrænset brugstid, skal brugstiden fastsættes ud fra længden eller antallet af produktioner eller tilsvarende enheder, som udgør brugstiden. Vurderes det derimod, at aktivet har en ubestemmelig brugstid, antages der ikke at være begrænsninger i perioden, hvor aktivet forventes at generere positive nettopengestrømme til virksomheden, jf. IAS 38 afsnit 88.

Ved ubestemmelig brugstid afskrives ikke. Der skal derimod foretages nedskrivningstest efter IAS 36, jf. IAS 38 afsnit 107 og 108.⁴⁶

Det skal bemærkes, at ubestemmelig ikke må forveksles med ubegrænset, og at det skal derfor i hver regnskabsperiode vurderes, hvorvidt der er indtruffet begivenheder eller forhold, som gør at aktivets brugstid ikke længere kan anses som værende ubestemmelig. Er dette tilfældet skal afskrivning påbegyndes, og nedskrivningstest skal foretages, jf. IAS 38 afsnit 109.

Ved begrænset brugstid afskrives systematisk over brugstiden som efter ÅRL. Begrundelse for afskrivningsperiode over mere end fem år er dog ikke påkrævet, og afskrivningerne påbegyndes i stedet, når udviklingsarbejdet er afsluttet, og aktivet er disponibelt til brug, jf. IAS 38 afsnit 97.

Afskrivningsgrundlaget for det enkelte aktiv opgøres som kostpris med fradrag af restværdi, og for aktiver, som er nedskrevet til genindvindingsværdien, fratrækkes nedskrivningen.

Restværdien for indregnede udviklingsprojekter er som udgangspunkt nul. Undtagelser herfra forekommer, når aktivet efterfølgende kan sælges⁴⁷, restværdien kan fastsættes pålideligt for salg af det pågældende aktiv, samt det er sandsynligt, at et aktiv marked fortsat eksisterer på tidspunktet for salget af aktivet, jf. IAS 38 afsnit 100.

Afskrivningsmetoden skal afspejle det mønster, hvorefter aktivets økonomiske fordele forbruges af virksomheden, og de immaterielle anlægsaktiver afskrives som hovedregel lineært.

⁴⁶ Se om nedskrivning i afsnit 4.3.2.

⁴⁷ Som dokumentation for at aktivet kan sælges, skal der foreligge en forpligtelse fra tredjemand.

Dette gælder både for ÅRL og for IAS 38 afsnit 97. Den anvendte afskrivningsperiode og – metode skal vurderes årligt efter IAS 38 afsnit 104.

Afskrivningsperioden afhænger af, om aktiverne er baserede på tidsbegrænsede rettigheder. Brugstiden kan ikke overstige perioden, hvor virksomheden besidder disse rettigheder, medmindre at rettighederne kan fornyes, eller fornyelsen er så godt som sikret, jf. IAS 38 afsnit 94.

RV 7 afsnit 19 følger ÅRL's bestemmelser med undtagelse af afskrivningernes begyndelse, hvor vejledningen følger IAS 38.

Uoverensstemmelserne mellem ÅRL og IAS 38 vil, efter min mening, ikke medføre væsentlige problemer, da der for udviklingsprojekter højst sandsynligt altid være en begrænset brugstid. Brugstiden anses som værende begrænset som følge af den store innovation og udskiftninger af produkter og processer i mange brancher, som eksempelvis IT- og telekommunikationsbranchen. IAS 38's metode må anses, som værende den bedste metode, da der ikke bør afskrives på aktiver, som ikke mister deres værdi, men jeg mener ikke nødvendigvis, at ÅRL bør ændres, da denne tillader en afskrivningsperiode på op til 20 år, og der i specielle tilfælde kan afskrives over længere tid.

4.3.2 Nedskrivning

Alle aktiver, som ikke løbende reguleres til dagsværdi, såsom immaterielle anlægsaktiver, skal nedskrives til en lavere genindvindingsværdi⁴⁸ ifølge ÅRL § 42.

Nedskrivningen skal ske, hvis den regnskabsmæssige værdi er større end genindvindingsværdien. Eksempelvis ved beskadigelse af aktivet, ophør af produktion, hvis aktivet er helt eller delvist ubenyttet eller nye miljøkrav og ny teknologi fremkommer. Ved vurdering af behov for nedskrivning er det aktivets konkrete økonomiske nytteværdi for virksomheden, som er afgørende. Nyttéværdien vurderes ud fra skøn over de fremtidige pengestrømme⁴⁹ og anvendelse af en passende diskonteringsats⁵⁰ for disse pengestrømme, jf. IAS 36 afsnit 31.

⁴⁸ Genindvindingsværdien defineres i ÅRL, som den højeste værdi af kapitalværdien og nettosalgværdien. Se nærmere om målegrundlag i bilag 2.

⁴⁹ Pengestrømme til og fra virksomheden som kommer fra aktivets fortsatte anvendelse og endelige afhændelse.

⁵⁰ Diskonteringsatsen skal afspejle aktuelle markedsvurderinger af den tidsmæssige værdi af penge og de risici, som specifikt er forbundet med aktivet, og for hvilke der ikke er foretaget regulering i skøn over fremtidige pengestrømme.

Såfremt det ikke er muligt at fastsætte en genindvindingsværdi for det enkelte aktiv, skal samhörige aktiver vurderes samlet, jf. ÅRL § 42, stk. 2. Dette skal ske for den mindste gruppe af samhörige aktiver, hvor det er muligt at fastsætte en pålidelig genindvindingsværdi, jf. IAS 36 afsnit 66. Nedskrivningen fordeles derefter systematisk på de enkelte aktiver.

Ifølge IAS 36 afsnit 59 skal der ske nedskrivning som efter ÅRL. Virksomheden skal efter IAS 36 afsnit 9, som minimum ved hver årsregnskabsaflæggelse, vurdere, om der er indikationer af, at nytteværdien af et immaterielt aktiv er faldet, se efterfølgende afsnit om nedskrivningstest. I givet fald skal virksomheden estimere nettorealisationseværdien af aktivet eller gruppen af aktiver.

For immaterielle aktiver med ubestemmelig brugstid samt immaterielle aktiver, som endnu ikke er disponibelt til brug, skal estimatet dog udarbejdes årligt eller oftere, uanset om der foreligger indikationer herpå eller ej, jf. IAS 36 afsnit 10.

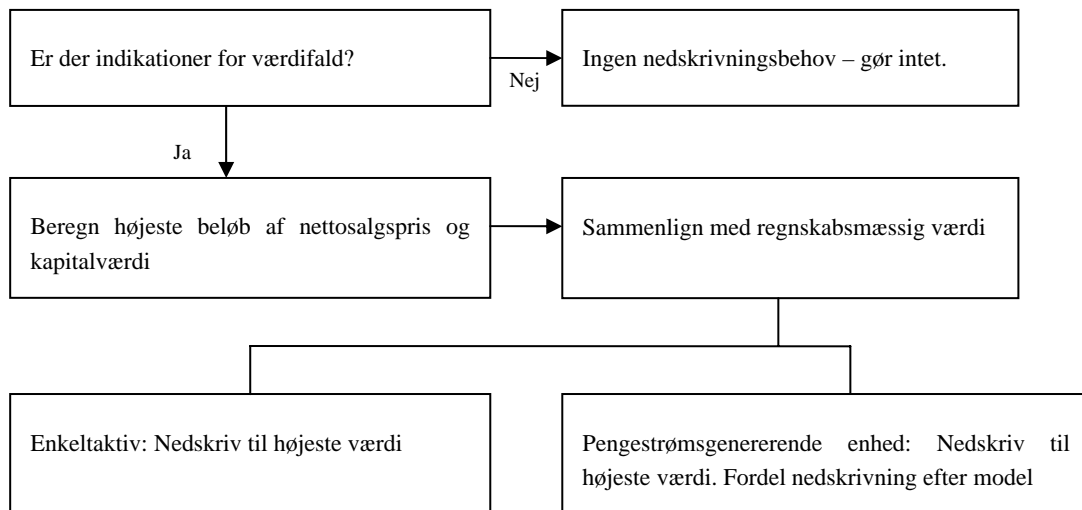
Nedskrivningen omkostningsføres efter ÅRL § 49 og IAS 36 afsnit 60 i resultatopgørelsen under de aktiviteter eller funktioner, den vedrører. Denne indregning reducerer aktivets afskrivningsgrundlag. Det nye afskrivningsgrundlag med fradrag af foretagne afskrivninger fordeles over aktivets resterende brugstid, jf. IAS 36 afsnit 63.

Efter RV 7 afsnit 18 og 20 skal der ligeledes foretages nedskrivning, og bestemmelserne heri afviger ikke fra ovennævnte.

4.3.2.1 Nedskrivningstest

Nedskrivningstesten består af tre trin, se figur 5 nedenfor. Første trin er at se, om der er indikationer for værdifald. Hvis ikke, skal der ikke foretages nogle ændringer. Hvis der derimod er indikationer herpå, skal det højeste beløb af nettosalgsprisen og kapitalværdien beregnes og sammenlignes med den regnskabsmæssige værdi. Sidste trin er at nedskrive enkeltaktivet til højeste værdi, eller for de pengestrømsgenerede enheder⁵¹ at nedskrive til højeste værdi og derefter fordele nedskrivningen efter en særlig model.

⁵¹ Defineres som den mindste identificerbare gruppe af aktiver, der frembringer pengestrømme fra fortsat anvendelse, som i al væsentlighed er uafhængige af pengestrømme fra andre aktiver eller grupper af aktiver.

Figur 5: Nedskrivningstest. Kilde: KPMG: Dansk regnskabspraksis 2004, side 8-2.

Indikationer på værdifald kan være eksterne eller interne faktorer og er ifølge IAS 36 afsnit 12:

Eksterne faktorer:

- Væsentligt fald i aktivets markedsværdi i forhold til, hvad der kunne forventes.
- Ugunstig teknologisk, markedsmæssig, økonomisk eller juridisk udvikling.
- Stigninger i markedsrenten eller i lignende afkastmål.
- Generelt fald i markedsværdien for virksomheder.⁵²

Interne faktorer:

- Dokumentation for ukurans eller fysisk beskadigelse af aktiverne.
- Ugunstig udvikling i aktivets anvendelse eller forventede anvendelse eksempelvis ved ophør, frasalgs eller omstruktureringsplaner.
- Dokumenteret forringelse af afkast eller forventet afkast af aktiver.

Model til nedskrivning af pengestrømsgenererende enheder vil ikke blive gennemgået.⁵³

⁵² Den regnskabsmæssige værdi af virksomhedens nettoaktiver er her større end den samlede kursværdi.

⁵³ Se afsnit 1.3 om begrænsning. Der henvises til IAS 36 for yderligere oplysninger.

4.3.2 Tilbageførsel af nedskrivning

Eksisterer forudsætningerne for en foretagen nedskrivning ikke længere, skal denne tilbageføres og indregnes i resultatopgørelsen, jf. årsregnskabslovens § 52. Den øgede regnskabsmæssige værdi, som fremkommer efter tilbageførslen, må ikke overstige den værdi, som aktivet ville have haft, såfremt der ikke havde været foretaget nedskrivning.

Enhver nedskrivning eller tilbageførsel heraf skyldes et ændret regnskabsmæssig skøn eller eventuelt en fejl. Dette skal begrundes konkret og fyldestgørende, og nedskrivningen skal revurderes hvert år, så det sikres, at en unødvendig nedskrivning tilbageføres, jf. ÅRL § 54.

Dette gælder ligeledes efter IAS 36 afsnit 110 og 111, hvor det ved hver regnskabsafslutning skal vurderes, om de foretagne nedskrivninger stadig er berettigede, eller om disse skal tilbageføres. Der bør også her ses på, om der er indikationer på ændring i værdi, og gør dette sig gældende, skal der foretages nyt skøn over aktivets genindvindingsværdi.

4.3.3 Opskrivning

ÅRL giver ikke mulighed for at opskrive immaterielle anlægsaktiver, ÅRL § 41.

IAS 38 afsnit 75 giver derimod mulighed for at opskrive immaterielle anlægsaktiver. Som tilladt alternativ til hovedreglen bliver der her mulighed for, at disse aktiver løbende optages til dagsværdien med fradrag af efterfølgende af- og nedskrivninger. Betingelse for anvendelse af metoden er, at der findes et aktivt marked for aktiver af samme type.⁵⁴

Opskrivning skal foretages direkte over egenkapitalen, medmindre den udligner en tidligere nedskrivning på samme aktiv, og dennes nedskrivning er indregnet i resultatopgørelsen, jf. IAS 38 afsnit 85. Er der foretaget opskrivning, skal der løbende ske vurdering af behovet for tilbageførsel af opskrivningen, jf. IAS 38 afsnit 82.

IAS 38 er dermed direkte modstridende med ÅRL på dette område, men grundet de restriktive betingelser i IAS vil dette formentlig ikke medføre problemer i praksis. Det kan dog vurderes om det ikke burde være muligt at opskrive i ÅRL, da der her er mulighed for nedskrivning.⁵⁵

⁵⁴ Se afsnit 4.2.2 om efterfølgende måling.

⁵⁵ Se nærmere omtale i diskussionsafsnit 5.

4.4 Oplysninger

Følgende afsnit omfatter oplysninger i anvendt regnskabspraksis, noter og ledelsesberetning.

4.4.1 Anvendt regnskabspraksis

I afsnittet om anvendt regnskabspraksis skal der, ifølge ÅRL § 53, redegøres for den anvendte indregningsmetode samt for målegrundlag. Under målegrundlag skal det oplyses, hvorvidt renter er indregnet i kostprisen.

Afsnittet skal desuden redegøre for metoder og grundlag for ned- og afskrivninger, herunder afskrivningsmetode og skøn over restværdi og brugstid. Ved anvendelse af en afskrivningsperiode på mere end fem år, skal der være en konkret og fyldestgørende begrundelse.

Indregningsmetoder og målegrundlag for indirekte produktionsomkostninger, der indregnes i kostprisen skal også angives i anvendt regnskabspraksis, jf. ÅRL § 87.

Efter RV 7 afsnit 30 skal der i anvendt regnskabspraksis oplyses om, hvordan omkostninger til forskning og udvikling er behandlet i årsrapporten. Ved aktivering skal der som i ÅRL oplyses om den anvendte metode for værdiansættelse og afskrivning, herunder afskrivningsprocent eller periode.

Der skal ligeledes oplyses om den anvendte regnskabspraksis for immaterielle anlægsaktiver efter IAS 38. Årsrapporten skal ifølge IAS 38 indeholde oplysninger om hver kategori af immaterielle anlægsaktiver⁵⁶, da der skelnes mellem internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver og andre immaterielle anlægsaktiver.

Årsrapporten skal i henhold til IAS 38 afsnit 118 indeholde oplysninger om, hvorvidt brugstiden er begrænset eller ubestemmelig. Såfremt brugstiden er begrænset kræves oplysninger som efter ÅRL. For immaterielle anlægsaktiver med ubestemmelig brugstid oplyses om den regnskabsmæssige værdi og begrundelse for vurderingen af den ubestemmelige brugstid, jf. IAS 38 afsnit 122.

Hvis de immaterielle anlægsaktiver er indregnet til dagsværdi, skal der for hver kategori oplyses om omvurderings ikrafttrædelsestidspunkt og de regnskabsmæssige værdier. Den regn-

⁵⁶ Se eksempler i afsnit 3.3 om typer af immaterielle anlægsaktiver.

skabsmæssige værdi skal angives både for aktivet efter omvurderingen og den regnskabsmæssige værdi, som ville være medtaget i årsrapporten, hvis aktivet var indregnet til kostpris. Herudover oplyses om den beløbsmæssige størrelse af opskrivningshenlæggelser, og anvendte metoder og væsentlige forudsætninger ved vurdering af aktivernes dagsværdi, jf. IAS 38 afsnit 124.

IAS 38 afsnit 120 angiver, at der skal gives oplysninger om værdiforringelser i overensstemmelse med IAS 36. IAS 36 stiller krav om oplysning af størrelsen af nedskrivninger samt tilbageførsler heraf, som er indregnet i resultatopgørelsen og direkte på egenkapitalen. Dertil kommer at krav om uddybende oplysninger om nedskrivning eller tilbageførsel heraf, som er væsentlig for bedømmelsen af årsrapporten og for de samlede nedskrivninger eller tilbageførsler heraf, som er væsentlige for årsrapporten som helhed.

Årsrapporten skal endvidere oplyse om det samlede beløb af forsknings- og udviklingsomkostninger, som er indregnet i regnskabsåret, jf. IAS 38 afsnit 126.

4.4.2 Noter mv.

Udover ovennævnte oplysninger i anvendt regnskabspraksis skal der være en specifikation i balancen på hovedposter, herunder færdiggjorte og igangværende udviklingsprojekter i to poster.⁵⁷

Dertil kommer oplysninger om af- og nedskrivninger i separate regnskabsposter i den artsopdelte resultatopgørelse, jf. ÅRL bilag 2 og i anlægsnote⁵⁸ pr. kategori, jf. ÅRL § 57. Efter IAS 38 afsnit 118 skal der ligeledes være en afstemning af den regnskabsmæssige værdi ved regnskabsårets begyndelse og slutning i form af en anlægsnote.

4.4.3 Ledelsesberetningen

Ledelsesberetningen skal, i henhold til ÅRL § 99, stk. 1 nr. 5 og RV 7 afsnit 22, indeholde beskrivelse af eventuelle forsknings- og udviklingsaktiviteter i og for virksomheden. Der skal gives oplysning for såvel moderselskab som datterselskaber, der har sådanne aktiviteter. Det vil sige, at kravet ikke udelukkende retter sig til virksomheder, som selv forsker i eller udvik-

⁵⁷ Se afsnit 3.3. om typer af immaterielle anlægsaktiver.

⁵⁸ I anlægsnoten skal der for hver post under anlægsaktiver oplyses om kostpris, opskrivninger samt ned- og afskrivninger og tilbageførte op- eller nedskrivninger.

ler produkter, men også virksomheder, som har udskilt disse aktiviteter til dattervirksomheden.

Der er ingen særlige krav til omtalen af forsknings- og udviklingsaktiviteter. Detaljeringsgraden afhænger af omfang af udviklingsaktiviteterne og betydning for den fremtidige indtjening i virksomheden. Informationsværdien kan dog bedres ved at give oplysninger om størrelsen af de i året afholdte forsknings- og udviklingsomkostninger, samt hvordan disse er opgjort.⁵⁹

Efter IAS 38 afsnit 126 er der, som nævnt tidligere, et konkret krav om at oplyse om samlede beløb af forsknings- og udviklingsomkostninger, som er indregnet i regnskabet. Det er dog ikke påkrævet, at disse oplysninger angives i ledelsesberetningen.

Min vurdering er, at kravene til omtale af forsknings- og udviklingsaktiviteterne i ledelsesberetningen burde være mere konkrete. Oplysningerne er ofte yderst relevante, især ved bedømmelse af virksomhedens fremtidsudsigter, og bedre information kan sikre regnskabsbrugere større nytteværdi. Der kunne eventuelt opstilles specifikke punkter, som burde medtages i beskrivelsen. Punkterne kunne indarbejdes i IAS 38, så virksomhederne kunne tage udgangspunkt i disse ved udarbejdelsen af afsnittet i ledelsesberetningen.⁶⁰

Ledelsesberetningen skal endvidere beskrive virksomhedens videnressourcer⁶¹, såfremt disse er af særlig betydning for den fremtidige indtjening, jf. § 99, stk. 1, nr. 2. Det må forudsættes, at viden er en nødvendighed, for at virksomheder kan forsætte og løbende udvikle sine aktiviteter, og det forventes derfor, at de fleste omtaler viden i ledelsesberetningen.

Beskrivelsen bør være forholdsvis kortfattet, så den giver regnskabsbrugere en reel forståelse af de omtalte forhold. Ønsker virksomhederne at lave en mere uddybende beskrivelse af videnressourcerne, kan der udarbejdes supplerende beretninger til årsrapporten. Afsnittet er relevant i forbindelse med oplysninger om udvikling, da videnressourcerne er af stor betydning for forsknings- og udviklingsarbejdet. Viden er forudsætningen for videreudviklingen af konkurrencedygtige produkter, og omtale af videnressourcerne i ledelsesberetningen kan derfor supplere med oplysninger om udviklingsarbejdet.

⁵⁹ Olaf Hasselager, Kommentarer til årsregnskabslovens bestemmelser, side 649.

⁶⁰ Se mere herom i diskussionsafsnit 5.

⁶¹ Videnressourcer omfatter blandt andet virksomhedens teknologiske udvikling, produkter og medarbejdere.

IAS er på flere punkter lig ÅRL i sine krav til oplysninger, men stiller enkelte yderligere og mere detaljerede krav, blandt andet med hensyn til beløbsangivelse af forsknings- og udviklingsomkostninger. Derudover skal der efter IAS 38 være oplysninger om den omvurderede værdi, samt informationer om aktiver med både begrænset og ubestemmelig brugstid. IAS 38 stiller dog ikke krav til oplysninger i ledelsesberetningen.

4.5 De juridiske aspekter

Da en større del af væksten i virksomhederne kommer fra immaterielle værdier, er beskyttelsen af viden blevet central for konkurrenceevnen. Det er derfor ikke længere nok at opfinde og udvikle nye processer, men ofte nødvendigt at yde en tilsvarende indsats for at beskytte dem.

Patenter, brugsmodeller og ophavsret anses som værende de mest relevante rettigheder i forbindelse med udviklingsarbejder. Disse rettigheder beskrives kort i de efterfølgende afsnit med det formål at skabe et overblik over kravene hertil og indhold heri.

4.5.1 Patenter og brugsmodeller

Patent- og brugsmodelrettigheder angår opfindelser og frembringelser indenfor det tekniske område. Eksempler herpå er mekaniske opfindelser, som angår f.eks. en maskine eller et apparats funktion eller fremstillingsmåde og kemiske opfindelse.

4.5.1.1 Patentretten

Under patentretten hører opfindelser og retten til disse. Loven indeholder ikke en egentlig definition herpå, men stiller krav til den patenterbare opfindelse. Kravene er, at opfindelsen skal være ny og have en vis opfindelseshøjde.

Kravet om en vis nyhed specificeres i Patentlovens⁶² § 2, hvorefter patent kun kan opnås ved opfindelser, som er nye i forhold til, hvad der var kendt før patentsøgningens indlevering. Nyhedskravet er objektivt, hvilket medfører, at det er uafhængigt af opfinderens egen viden. Er de tekniske oplysninger alment tilgængelige er nyhedskravet ikke opfyldt, jf. PL § 2, stk. 2.

⁶² Patentloven benævnes fremover PL.

Kravet om opfindeshøjde er opfyldt, såfremt at opfindelsen væsentligt adskiller sig fra, hvad der var kendt før patentansøgningens indleveringsdag.

Da patentretten vedrører nyskabelser inden for teknikken, skal den kunne udnyttes industrielt og skal have teknisk karakter. Det kræves yderligere, at opfindelsen er reproducerbar. Det vil sige, at den skal kunne opnås på ny ved en gentagelse.

Patentretten er en prioritetsret og stiftes på et bestemt tidspunkt, hvorfra opfindelsen beskyttes frem for andres lignende opfindelser. Det afgørende tidspunkt er patentansøgningens indleveringsdag til patentmyndigheden, Patent- og Varemærkestyrelsen, jf. PL § 2, stk. 1. Det er frivilligt, hvorvidt der søges om et rent dansk patent, eller om der også søges et internationalt patent i henhold til Patentsamarbejdsstraktaten.

Retten til at udtage patent tilkommer opfinderen, jf. PL § 1. Da opfindelser ofte bliver til indenfor en virksomhed af en ansat, benyttes loven om arbejdstagerens opfindelser til at regulere de problemer, der kan opstå. Arbejdstageren har som udgangspunkt retten til opfindelsen, men arbejdsgiveren har i praksis ret til at få opfindelsen overdraget til sig, sædvanligvis mod en særlig godtgørelse.

Når der er opnået patent, har indehaveren eneret til den erhvervmæssige udnyttelse af opfindelsen, jf. PL § 3, stk. 1 og 2. Heraf følger at privat udnyttelse eller udnyttelse i forbindelse med forskning eller undervisning er tilladt.

Beskyttelsen omfatter selve opfindelsen. Det kan udtrykkes sådan, at det er den tekniske idé, der er beskyttelsens genstand, og der kan derfor opstå problemer som følge af opfindelser, som opleves som være ensartede idéer. Sammenligning sker i henhold til PL § 8, stk. 2 samt § 39, som siger, at formuleringen af patentkravet er bestemmende for beskyttelsens omfang.

Patentretten kan overdrages, kreditorforfølges samt falde i arv. Retten ophører efter 20 år fra patentansøgningens indleveringsdag, jf. PL § 40, medmindre andre årsager bevirker tidligere ophør. Andre årsager kan være: undladelse af betaling af årligt gebyr, bordfald af ret ved at patent kendes ugyldigt, samt hvis der gives afkald på retten.⁶³

⁶³ Paul Krüger Andersen mfl.: "Dansk Privat ret", side 706-711.

4.5.1.2 Brugsmodeller

Efter Loven om brugsmodeller kan mindre opfindelser ligeledes opnå beskyttelse. Efter denne lovs § 1 kan ”enhver frembringelse, som kan udnyttes industrielt, og som indebærer en løsning på et teknisk problem... registreres som brugsmodel”. Loven udskiller sig ikke væsentligt fra patentloven. Der gælder dog, at kravet om opfindeshøjde er mere lempelig, og beskyttelsestiden for brugsmodeller løber dog kun op til 10 år.⁶⁴

4.5.2 Ophavsret

Ifølge Ophavsloven⁶⁵ omfatter ophavsretten litterære og kunstneriske værker. Det er vigtigt at skelne mellem disse to kategorier, da bestemmelserne ikke altid gælder begge grupper.

Ved litterære værker forstås i henhold til OHL § 1: ”en i skrift eller tale udtrykt skønlitterær eller faglitterær fremstilling”. Dertil kommer ifølge OHL § 1, stk. 2.: ”kort samt tegninger og andre i grafisk eller plastisk form udførte værker af beskrivende art”. Under litterære værker hører også Edb-programmer, jf. OHL § 1, stk. 3.

De kunstneriske værker opdeles i underkategorierne; musikværker, sceneværker, filmværker, fotografiske værker og kunstværker. Det er svært at fastlægge de kunstneriske værker, da der løbende kommer nye udtryksformer. Loven omfatter derfor også værker, ”der er kommet til udtryk på anden måde”. Lovens krav er ikke nærmere specificeret, men der må som minimum foreligge et ”værk” efter bestemmelserne. Et ”Værk” som er fremkommet som følge af en selvstændig indsats, og som har et moment af nyskabelse fra ophavsmandens side.

Der er ikke krav om en objektiv nyhed, hvilket betyder, at så længe ophavsmanden ikke har kendt det tidligere værk, kan det opnå beskyttelse.

Ophavsretten stiftes umiddelbart ved værkets frembringelse, og det kommer til udtryk overfor omverdenen. Det vil sige, at registrering ikke er nødvendig. I henhold til OHL § 1 tilkommer retten den, som frembringer værket, dog vil retten overgå til andre i forbindelse med ansættelsesforhold.

⁶⁴ Paul Krüger Andersen mfl.: ”Dansk Privat ret”, side 711

⁶⁵ Ophavsloven benævnes fremover OHL.

Retten omfatter efter OHL § 2 eneretten til at råde over værket ved at fremstille eksemplarer af dette og gøre det tilgængeligt for offentligheden. Retten består dermed i beskyttelse af ophavsmandens personlige og økonomiske interesser. Derudover beskyttes ophavsmandens droit moral, jf. OHL § 3, som giver ret til at værket blive navngivet, når der rådes over dette, samt at værket ikke må ændres eller gøres tilgængeligt på en måde, som er krænkende for ophavsmandens anseelse eller egenart.

Beskyttelsen gælder for værket ”i oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller kunstart eller i anden teknik”, jf. OHL § 2, stk. 1. Dog skal der tages hensyn til OHL § 4, stk. 1, som siger at den, der oversætter eller bearbejder et værk, har ophavsretten til værket i den nye skikkelse, men kan ikke råde over det på en måde, som strider imod ophavsretten til originalværket.

Retten kan overgå til andre ved forskellige former for overførsel, overdragelse mv. Retten kan ikke være genstand for kreditorforfølgning, men kan falde i arv. Retten ophører, når der er gået 70 år efter ophavsmandens dødsår, eller ved samleværker 70 år efter den længstlevendes dødsår. Ved anonyme og pseudonyme regnes de 70 år fra offentliggørelsen.⁶⁶

4.5.3 Cost-benefit betragtning

Problematikken omkring de juridiske aspekter er, at beskyttelse af de immaterielle rettigheder kan være ressourcekrævende, både i form af tid og penge. Virksomheden må derfor for hvert enkelt udviklingsprojekt vurdere, hvorvidt det kan betale sig at gennemføre denne proces.

På trods af de store omkostninger er det dog begrænset, hvad der bruges af ressourcer på den immaterielle retslige beskyttelse, i forhold til hvad der bruges på forskning, udvikling, branding, markedsføring mv. i virksomhederne.⁶⁷

Omkostningerne skal sammenlignes med fordelene ved opnåelse af beskyttelsen. Fordelen ved eksempelvis patentering af en af virksomhedens udviklingsprojekter, såsom et nyt produkt eller produktionsproces, er at virksomheden sikrer sig de fremtidige økonomiske fordele herfra. Patentet fraholder endvidere konkurrenterne fra at efterligne det pågældende udviklingsprojekt.

⁶⁶ Paul Krüger Andersen mfl.: Dansk Privat ret, side 699-706.

⁶⁷ Johannes P. Bøggild: Topledelser overser potentialer i patenter, side 14-17.

Da virksomheder ofte bruger mange ressourcer i udviklingsprocessen burde der, efter min mening, også bruges ressourcer på beskyttelsen, men det må til enhver tid afhænge af den konkrete virksomhed og den pågældende situation.

4.6 Opsummering

I gennemgangen af den regnskabsmæssige behandling er det fremkommet, at aktivering af udviklingsomkostninger først og fremmest kræver, at de pågældende definitioner er opfyldt. Dernæst lægges der vægt på opfyldelse af de generelle krav om sandsynligheden af de fremtidige økonomiske fordele samt den pålidelige måling af aktivets værdi. Endvidere skal de specifikke indregningskriterier, hvor sammenhængen mellem udviklingsomkostningerne og de økonomiske fordele skal påvises, være opfyldt.

I figur 6 nedenfor ses en samlet oversigt over de væsentligste punkter i den regnskabsmæssige behandling af immaterielle anlægsaktiver generelt.

	ÅRL	RV 7	IAS 38
Krav om aktivering af immaterielle anlægsaktiver, som opfylder kriterierne	Ja	Nej (mulighed herfor)	Ja
Krav om afskrivning over forventet brugstid	Ja, max. 20 år	Ja	Ved begrænset brugstiden: Ja Ved ubestemt brugstid: Nej
Krav om begrundelse ved afskrivning over fem år	Ja	Ja	Nej
Krav om nedskrivning til genindvindingsværdi	Ja	Ja	Ja
Omvurdering til dagsværdi tilladt	Nej	Nej	Ja

Den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger

Ved indregning kræves følgende oplysninger:			
Værdiansættelsesmetode	Ja	Ja	Ja
Afskrivningsmetode	Ja	Ja	Ja
Afskrivningsperiode eller afskrivningsprocent	Ja	Ja	Ja
Oplysninger vedrørende omvurdering	Ikke omtalt	Ikke omtalt	Ja

Figur 6: Oversigt over dansk og international regnskabsregulering af immaterielle anlægsaktiver. Kilde: KPMG: "Dansk regnskabspraksis 2004" side 13-6 og egen tilvirkning.

I figur 7 ses endvidere en samlet oversigt over de væsentligste punkter i den regnskabsmæssige behandling af forsknings- og udviklingsomkostninger specifikt.

	ÅRL	RV 7	IAS 38
Krav om omkostningsføring af forskningsomkostninger	Ja	Ja	Ja
Krav om aktivering af udviklingsomkostninger, når alle kriterierne er opfyldt	Ja	Nej (mulighed herfor)	Ja
Krav om indregning til kostpris inklusiv indirekte omkostninger	Ja	Nej (mulighed herfor)	Ja
Krav om omtale af forsknings- og udviklingsaktiviteter i ledelsesberetningen	Ja	Ja	Nej
Krav om omtale af udviklingsomkostninger i anvendt regnskabspraksis	Ja	Ja	Ja
Krav om angivelse af årets forsknings- og udviklingsomkostninger	Nej	Nej	Ja

Figur 7: Oversigt over dansk og international regnskabsregulering af forsknings- og udviklingsomkostninger. Kilde: KPMG: "Dansk regnskabspraksis 2004" side 13-17 og egen tilvirkning.

Kritikpunkter som er fremkommet ved gennemgangen af den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger er blandt andet uoverensstemmelsen mellem RV 7 og den øvrige regnskabsreguleringen på dette område. RV 7 er ikke ajourført og stiller dermed ikke samme krav til indregning og måling, som ÅRL og IAS 38, men giver i stedet flere valgmuligheder. Grundet overgangen til de internationale standarder, vil der ikke være nærmere diskussion af eller forslag til forbedring af RV 7.

Uoverensstemmelser foreligger ligeledes mellem ÅRL og IAS 38 med hensyn til opskrivning. Grundet de mange krav i IAS 38, er det dog ikke særlig sandsynligt, at der i praksis vil være mulighed for opskrivning, og derfor vil uoverensstemmelsen ikke få videre betydning. Det burde dog være muligt at opskrive i ÅRL, da der er mulighed for nedskrivning, og dette vil blive nærmere gennemgået i diskussionsafsnittet.

En anden forskel mellem ÅRL og IAS 38 er sondringen mellem aktiver med begrænset brugstid og aktiver med ubestemmelig brugstid. Dette område forventes dog ikke, at give anledning til større problemer, da de færreste udviklingsprojekter ventes at have ubestemmelig brugstid. På trods af at IAS 38's metode anses som værende den bedste metode for immaterielle anlægsaktiver generelt, er det er ikke fundet nødvendigt at ændre ÅRL på dette punkt.

Oplysningskravene er også forskellige i ÅRL og IAS 38, da IAS 38 stiller flere og mere detaljerede krav. Dette anses ikke som en uoverensstemmelse, men blot en uddybelse af kravene i ÅRL. Hverken IAS 38 eller ÅRL stiller dog specifikke krav eller anbefalinger til beskrivelsen af forsknings- og udviklingsaktiviteterne i ledelsesberetningen. Dette kunne eventuelt indføres ved at ændre i IAS 38. Dette punkt tages derfor op i diskussionsafsnittet.

Derudover er der opdaget problematiske områder, såsom de restriktive krav til aktivering af udviklingsomkostninger. Kriterierne bevirker, at flere af udviklingsomkostningerne omkostningsføres i resultatopgørelsen. Disse vil ligeledes blive diskuteret i efterfølgende diskussionsafsnit.

Det samlede overblik over de juridiske aspekter ses i figur 8 nedenfor.

	Patentret	Brugsmodel	Ophavsret
Beskyttelsens genstand	Opfindelser	Tekniske frembringelser	Kunstneriske og litterære værker
Stiftelse/Registrering	Registrering Betingelser: opfindeshøjde og global nyhed.	Registrering Betingelser: som ved patentret, dog mildere krav til opfindeshøjde	Ved frembringelsen Ikke registrering
Rettens indhold	Erhvervsmæssig udnyttelse Prioritetsret	Samme som ved patentret	Fremstille og offentliggøre eksemplarer Droit moral Efterligningsbeskyttelse
Rettighedshaver	Fysisk person Kan overdrages Lov om arbejdstager opfindelser	Som ved patentret	Fysisk person Retspraksis om automatisk overdragelse i ansættelsesforhold Kan overdrages
Gyldighedsperiode	Max. 20 år	Max. 10 år.	Hovedregel: 70 år fra ophavsmandens dødsår

Figur 8: Oversigt over de juridiske aspekter. Kilde egen tilvirkning.

I gennemgangen af de juridiske aspekter er der ikke opstået væsentlige problemstillinger. I forbindelse med den regnskabsmæssige behandling skal der dog tages hensyn til det faktum, at afskrivninger på de immaterielle anlægsaktiver ikke må overstige det antal år, hvori de er juridisk sikret. Derudover må det siges, at være er op til virksomheden selv at vurdere, hvorvidt det er nødvendigt og hensigtsmæssigt at beskytte sine rettigheder.

5 Diskussion

Alle kritikpunkterne, som er fremkommet i projektet, vil ikke blive gennemgået, da disse er kommenteret løbende i de konkrete afsnit. Der vil dog være en kort diskussion af indregningskriterierne, opskrivning og oplysningskrav i IAS 38. Forslag til eventuelle forbedringer af den foreliggende regnskabsregulering vil blive fremlagt, hvor dette anses for værende hensigtsmæssigt.

5.1 Indregningskriterierne

I praksis kan det være svært at dokumentere, at alle indregningskriterierne er opfyldt, så efter min vurdering vil der altid være stor usikkerhed på dette område. Dokumentation foreligger endvidere som hovedregel først sent i udviklingsprocessen, hvilket bevirker at mange udviklingsomkostninger omkostningsføres. Er omkostningerne først indregnet i resultatopgørelsen, kan de ikke senere indregnes i balancen. Det kan derfor være nødvendigt at lægge mere vægt på relevansen af indregningen frem for pålideligheden af indregningen. Ved opprioritering af relevans vil flere omkostninger i stedet aktiveres. Der skal dog tages hensyn til, at der skal være et vist minimum af pålidelighed, så oplysningerne ikke er utroværdige.

Man kunne forstille sig, at det ikke ville medføre problemer at slække på kravene til aktivering, da der ved værdiforringelse skal nedskrives på det pågældende aktiv. Det er dog ikke hensigtsmæssigt, i og med at aktivering af omkostninger, som burde være omkostningsført, kan have stor påvirkning på regnskabet. Ukorrekt aktivering kan medføre for optimistiske vurderinger, som følge af et for stort overskud på kort sigt. Af hensyn til det retvisende billede, er det dermed ikke muligt at lempe på kravene til indregning.

5.2 Opskrivning

IAS 38 er modstridende med ÅRL med hensyn til opskrivning af udviklingsomkostninger og andre immaterielle anlægsaktiver. Grundet de restriktive betingelser i IAS vil dette formentlig ikke medføre problemer i praksis, men det kan diskuteres, hvorvidt ÅRL burde ændres i forbindelse med bestemmelser om opskrivning. ÅRL tillader nedskrivning af udviklingsomkostninger, hvorfor der også burde være mulighed for opskrivning. Forbudet mod opskrivning skyldes højst sandsynligt, at der stadig tages højde for forsigtighedsprincippet, som tidligere var et af de grundlæggende krav i ÅRL § 13. Forsigtighedsprincippet er en begrænsningsre-

gel, i forhold til indregning og måling, som medfører, at regnskabet ikke må vise for store værdier.

Der skal efter min vurdering også tages hensyn til forsigtighedsprincippet, men jeg finder det alligevel mest korrekt at opskrive og måle aktiver til den omvurderede værdi, da denne viser aktivernes reelle værdi. Forbudet mod opskrivning medfører, at krav om pålidelighed og relevans ikke bliver tilgodeset, såfremt der foreligger et velfungerende marked for de pågældende immaterielle aktiver med pålidelige markedsværdier. Da der som nævnt tidligere ikke forventes, at eksisterer et aktivt marked for udviklingsprojekter er det ikke muligt at måle disse omkostninger til en omvurderet værdi. Kostprisen må dermed siges at være det rigtige målegrundlag. Skulle der dog opstå et aktivt marked, hvor alle ovennævnte kriterier opfyldes, ville den alternative metode være at foretrække. ÅRL burde derfor tillade opskrivninger med samme begrænsninger som IAS 38.

5.3 Oplysningskrav i IAS 38

IAS 38 giver efter min mening en omfattende og tilfredsstillende vejledning om den regnskabsmæssige behandling både af immaterielle anlægsaktiver generelt og specifikt om forskning og udvikling. IAS 38's bestemmelser er dermed efter min vurdering med til at sikre, at regnskabet opfylder kravet om et retvisende billede, og giver ikke anledning til væsentlige problemstillinger. Der er dog et punkt, hvor denne standard kunne forbedres.

IAS 38 stiller mange krav til oplysninger om immaterielle anlægsaktiver generelt, men for forskning og udvikling er det eneste specifikke krav, at der skal oplyses om de samlede forsknings- og udviklingsomkostninger, som er indregnet i regnskabet. Denne bestemmelse kunne udvides til at give eksempler på oplysninger om forskning og udvikling, som burde medtages i ledelsesberetningen.

IAS 38 afsnit 126 kunne udvides med følgende:

Det tilskyndes endvidere, men kræves ikke, at virksomheden giver følgende oplysninger om forskning og udvikling:

- *beskrivelse af forsknings- og/eller udviklingsaktiviteterne, og de produkter de vedrører*
- *angivelse af - og begrundelse for den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostningerne.*

Det skal i denne forbindelse angives, at oplysning om forskning og udvikling i nogle selskaber er særdeles konkurrencefølsomme, hvorfor ovennævnte forslag også kun er en opfordring til virksomhederne, i forbindelse med regnskabsaflæggelsen, og ikke et krav.

Ved udeladelse af ovennævnte oplysninger bør det i stedet angives, hvorfor disse ikke er medtaget, eksempelvis ved forklaring af den konkurrencemæssige situation og den deraf følgende nødvendige forsigtighed med angivelse af oplysninger om udvikling.

5.4 Opsummering

Enkelte kritikpunkter, som er fremkommet i gennemgangen af den regnskabsmæssige behandling, er gennemgået.

Indregningskriterierne er blevet diskuteret, med overvejelse af mulighed for større indregning af udviklingsomkostninger. Det er dog ikke fundet hensigtsmæssigt at lempe kravene af hensyn til det retvisende billede og risikoen for overvurdering af værdierne i virksomhederne.

Det er ligeledes diskuteret, hvorvidt ÅRL burde ændres til at tillade opskrivning. Mulighed for opskrivning er efter min opfattelse det mest korrekte, da det medfører opfyldelse af kravene om relevans og pålidelighed, såfremt der foreligger et aktivt marked. På trods af at opskrivning ikke forventes, at være muligt i forbindelse med måling af udviklingsprojekterne, burde ÅRL derfor tillade opskrivninger med samme begrænsninger som IAS 38.

Endvidere er det foreslået at ændre IAS 38 ved at udvide bestemmelsen i afsnit 126. Udvidelsen omfatter en opfordring til virksomhederne om at give en beskrivelse af forsknings- og/eller udviklingsaktiviteterne samt angive og begrunde den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostningerne. Dog er der her tale om en anbefaling og ikke et krav, da offentliggørelse af sådanne oplysninger kan påvirke den konkurrencemæssige situation og dermed skade virksomhederne.

6 Analyse af selskaber i IT- og telekommunikationsbranchen

6.1 Brancheoplysninger

Dette afsnit vil kort forklare udviklingen i IT- og telekommunikationsbranchen, da det kan give en større forståelse for den efterfølgende analyse af den regnskabsmæssige behandling i branchen. Informationerne omhandler hovedsageligt IT-branchen. De fleste områder kan dog overføres på telekommunikationsbranchen, da virksomheder i IT- og telekommunikationsbranchen er præget af konstant forandring og teknologisk sammensmeltning. Virksomheder fusionerer på tværs af traditionelle brancheskel og danner i dag et fælles marked for produkter og tjenester, som traditionelt er blevet udbudt inden for de enkelte brancher.⁶⁸

Branchen har været negativt påvirket af den hårde konkurrence på området og den stagnerende efterspørgsel, hvilket medfører, at kun få virksomheder oplever en beskeden fremgang. IT har bevæget sig fra at være et enormt vækstmarked til et mere modent marked med alt, hvad det medfører af øget konkurrence, behov for stram omkostningsstyring og fokus på kerneforretningen. Der er nu behov for konstant innovation og nytænkning for at imødekomme kundernes behov.

På trods af dette ser branchen optimistisk på fremtiden, da der forventes en stigende efterspørgsel på IT og ny investeringslyst. Stressfaktorer såsom konkurrence foreligger dog stadig.

Deloitte's videncenter Teknologi, Medier og Telekommunikation peger på at tendenser, som gør sig gældende i branchen, blandt andet er:

- Fokus på omkostningsstyring, hvilket medfører, at flere virksomheder flytter udviklingsopgaver til lavlønslande.
- Innovation ses som strategi til vækst, og dette bevirker, at der fokuseres på intern forskning og udvikling samt samarbejde med eksterne partnere.
- Intern kompetenceudvikling da IT og telekommunikation primært er videnerhverv og nøglemedarbejderes kompetencer er afgørende.

⁶⁸ <http://www.pwcglobal.com/extweb/industry.nsf/docid/8A9B778DCF0F897480256A340042DEB1> og http://www.ey.com/GLOBAL/content.nsf/Denmark/tce_home

- Fokus på kerneaktiviteterne, hvilket medfører nedlæggelse eller salg af aktiviteter, der ikke er centrale for den videre udvikling.⁶⁹

6.2 Analysen

Analysen omfatter 11 danske, børsnoterede selskaber i IT- og telekommunikationsbranchen.⁷⁰ Disse er specificeret ud fra Københavns fondsbørs pr 1/11 – 2004, og regnskaberne gælder for regnskabsårene 2003 og 2004.⁷¹

Områder som ønskes belyst ved hjælp af analysen er:

- Immaterielle anlægsaktivers andel af de samlede aktiver.
- Udviklingsomkostningernes andel af immaterielle anlægsaktiver.
- Den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostningerne, herunder indregning, måling, afskrivning og nedskrivning.
- Oplysninger om udviklingsaktiviteter og omkostninger hertil i ledelsesberetningen, anvendt regnskabspraksis og noter mv.
- Tilstrækkeligheden af oplysningerne om forskning og udvikling.

Formålet med analysen er gennem ovennævnte punkter at finde tendenser i udviklingen af udviklingsomkostningernes andel af de immaterielle anlægsaktiver og at sammenholde de lovmæssige krav til den regnskabsmæssige behandling med den praktiske behandling. Fokus i analysen vil især være på, om oplysningskravene er overholdt, og om de er tilstrækkelige.

6.3 Omfanget af immaterielle anlægsaktiver

9 ud af de 11 analyserede selskaber har indregnet immaterielle anlægsaktiver⁷² i balancen i 2003. I 2004 er antallet af selskaber med immaterielle anlægsaktiver steget til 10. Såfremt Danionics ikke havde nedskrevet alle deres immaterielle anlægsaktiver til 0, havde alle selskaber haft indregnet immaterielle anlægsaktiver i 2004.

⁶⁹ Marianne Kristensen, IT-sektoren er på vej ud af puberteten, side 15, 19-20.

⁷⁰ Se bilag 4 med liste over de analyserede selskaber.

⁷¹ Ved regnskaber, hvor kalenderåret ikke følges, benyttes regnskaber for henholdsvis 2002/2003 og 2003/2004.

⁷² I beregningerne er goodwill fratrukket de immaterielle anlægsaktiver, hvilket skyldes afgrænsningen af projektet i afsnit 1.3.

De immaterielle anlægsaktivers andel af de samlede aktiver⁷³:

	Regnskabsår 2003		Regnskabsår 2004	
0 %	2 ud af 11 selskaber:	18,18 %	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %
0–5 %	6 ud af 11 selskaber:	54,55 %	6 ud af 11 selskaber:	54,55 %
5–10 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %
10–15 %	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %
15–20 %	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %
20–25 %	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %	3 ud af 11 selskaber:	27,27 %
		100 %		100 %

Ovenstående tabel viser at i begge år, udgør de immaterielle anlægsaktiver kun 0-5 %, af de samlede aktiver, i størstedelen af selskaberne. I 2004 er andelen af immaterielle anlægsaktiver dog steget generelt, og selskaber med en andel af immaterielle anlægsaktiver, over 20 %, er steget med 18,18 % -point.

Andelen af immaterielle anlægsaktiver er lavere end forventet, hvilket kan skyldes, at flere omkostninger stadig ikke aktiveres som følge af indregningskravene.

6.4 Omfanget af udviklingsomkostninger

Alle 11 selskaber har udviklingsaktiviteter, men kun 6 af de 11 selskaber indregner udviklingsomkostninger i balancen i 2003⁷⁴. I disse 6 selskaber består en forholdsvis stor del af de immaterielle anlægsaktiver af udviklingsomkostninger, og i 4 af de 6 selskaber udgør disse omkostningerne over 75 %. I 2004 er antallet, som indregner udviklingsomkostninger steget til 9 selskaber, hvoraf de 7 har udviklingsomkostninger, som udgør over 75 % af de immaterielle anlægsaktiver. En stigning på 27,28 % -point i forhold til 2003.

⁷³ Se bilag 5: Beregninger til analysen.

⁷⁴ Se punkt 6.5.1 om indregning.

Udviklingsomkostningernes andel af de immaterielle anlægsaktiver⁷⁵:

	Regnskabsår 2003		Regnskabsår 2004	
0 %	5 ud af 11 selskaber:	45,45 %	2 ud af 11 selskaber:	18,18 %
0 – 25 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %
25 – 50 %	2 ud af 11 selskaber:	18,18 %	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %
50 – 75 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %	2 ud af 11 selskaber:	18,18 %
75 - 100 %	4 ud af 11 selskaber:	36,36 %	5 ud af 11 selskaber:	45,45 %
		100 %		100 %

Andelen af udviklingsomkostninger kan være større end det ses ud fra ovennævnte tabel, da flere af selskaberne indregner software og patenter, men ikke skriver, hvorvidt disse er eksternt erhvervede, eller om de kan henregnes til udviklingsaktiviteterne. De er derfor ikke indregnet i beregningerne som en del af udviklingsomkostningerne. Selskaber, hvor det ikke har været muligt at lave en fuldstændig udregning, er Topsil, som indregner patenter samt Thrane & Thrane og Olicom, der indregner software. Ingen af de nævnte angiver, hvorvidt disse er erhvervet eller internt oparbejdet, hvorefter det forudsættes, at disse aktiver er erhvervet, og ikke skal henregnes under udviklingsomkostningerne.

TDC, er et af selskaberne, hvor andelen af udviklingsomkostninger er 0 % i både 2003 og 2004. Dette er på trods af, at TDC i anvendt regnskabspraksis har angivet at have internt oparbejdet software. Software er inkluderet i en samlet kategori under posteringen; rettigheder, software mv., og de særskilte omkostningerne til internt oparbejdet software er ikke angivet. Det har derfor ikke været muligt at lave beregninger herudfra. Danionics er det andet selskab, hvor andelen af udviklingsomkostninger er 0 % i 2004. Danionics har dog aktiveret udviklingsomkostninger i starten af året, men som følge af etablering af joint-venture er disse nedskrevet til 0.

6.5 Regnskabsmæssig behandling af udviklingsomkostninger

Uddybende oplysninger til dette afsnit findes i bilag 6: Indregning og måling af udviklingsomkostninger i de analyserede selskaber.

⁷⁵ Se bilag 5: Beregninger til analysen

6.5.1 Indregning

Ud fra tabellen nedenfor ses det, at i både 2003 og 2004 er der ingen af selskaberne, som udelukkende aktiverer deres udviklingsomkostninger. Derimod er der 4 selskaber, som vælger udelukkende at omkostningsføre i 2003. Dette antal er faldet med 36,36 % -point i 2004, hvor alle selskaberne både aktiverer og omkostningsfører udviklingsomkostningerne.

To af selskaberne, TDC og Danionics, er angivet til at aktivere, men er tidligere angivet til at have 0 % udviklingsomkostninger indregnet i balancen. Dette skyldes, som tidligere nævnt, nedskrivning af alle immaterielle anlægsaktiver eller manglende grundlag for beregninger grundet indregning i samlet post.

Aktivering eller omkostningsføring af udviklingsomkostningerne:

	Regnskabsår 2003		Regnskabsår 2004	
Aktivering	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %
Omkostningsføring	4 ud af 11 selskaber:	36,36 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %
Både aktivering og omkostningsføring	7 ud af 11 selskaber:	63,64 %	11 ud af 11 selskaber:	100,00 %
		100 %		100 %

Der er dermed sket en ændring i den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger, hvilket kan være begrundet i, at ændringerne i ÅRL 2001 først rigtig er slået igennem i de senere regnskabsår. Selskaberne har, som følge af de restriktive indregningskriterier, stadig haft en begrundelse for at vælge at omkostningsføre udviklingsomkostningerne.

En anden årsag til den højere grad af indregning kan være den forventede stigning i efterspørgsel og den generelle positive udvikling⁷⁶ og dermed en større sikkerhed omkring markedssituationen og de fremtidige økonomiske fordele.

Om de lovmæssige krav er overholdt kan ikke vurderes ud fra førnævnte oplysninger alene, da det ikke ses ud fra regnskaberne, om indregningskriterierne er opfyldt eller ej. Selskaberne beskriver indregningskriterierne, men der foreligger ingen dokumentation af, hvordan de er

⁷⁶ Se brancheoplysninger i afsnit 6.1.

opfyldt. Ligeledes angives det ikke hvilke kriterier, der ikke er opfyldt. Disse oplysninger er heller ikke påkrævet, men kunne være informative for regnskabsbrugere.⁷⁷

I henhold til lovgivningen skal udviklingsomkostningerne, som tidligere gennemgået, aktiveres, såfremt alle kriterierne er opfyldt, men det er vigtigt at vurdere, om aktiveringen er relevant i det pågældende selskab. Der kan være tvivl om, hvorvidt det altid er relevant at indregne udviklingsomkostninger i balancen i IT- og telekommunikationsbranchen. Dette skyldes, at der i denne branche er stor omskiftelighed, i og med at der hele tiden sker nye tiltag indenfor udviklingsområdet.

Et udviklingsprojekt skal eksempelvis omkostningsføres i resultatopgørelsen, såfremt udviklingsprocessen er afbrudt. Processen kan være afbrudt som følge af, at det teknologiske grundlag for udviklingen er overhalet af ny teknologi, og produktet derfor ikke vil kunne markedsføres og sælges eller anvendes i virksomheden. En sådan indregning, af udviklingsomkostninger i resultatopgørelsen, skal dog ofte betragtes som et usædvanligt forhold og skal derfor beskrives i ledelsesberetningen.⁷⁸

Af ovennævnte kan det konkluderes, at selskaberne ikke nødvendigvis skal aktivere alle udviklingsomkostningerne for at opnå det mest retvisende billede. Jeg finder det dog særdeles relevant, at selskaberne begrundede undladelse af aktivering, eventuelt i afsnit om anvendt regnskabspraksis.

Eksempel på et selskab, der begrundede, hvorfor de ikke finder det muligt at aktivere samtlige af deres udviklingsprojekter er RTX Telecom. Begrundelse lyder som følger:

Koncernens ydelser afsættes fortrinsvist på markeder med hyppige skift eller opgradering af teknologier. Som følge heraf kan koncernens kommercielle afsætningsvilkår blive ændret med kort varsel, og i særlige situationer kan markedet falde helt bort som følge af en given teknologisk udvikling. Det vurderes derfor, at de afholdte omkostninger på koncernens egne udviklingsprojekter kun i særlige tilfælde vil opfylde de stillede krav til aktivering.
--

Kilde: RTX Telecoms årsrapport 2004, side 39.

⁷⁷ Se mere herom i afsnit 6.6.1 om oplysninger i anvendt regnskabspraksis.

⁷⁸ Ledelsesberetningen skal, i henhold til ÅRL § 77, stk. 1 nr. 3, beskrive usædvanlige forhold, der kan have påvirket indregningen eller målingen, så vidt muligt med angivelse af beløb.

Teksten fortæller ikke, hvilke kriterier som ikke er opfyldt, men det må formodes, at der er for stor usikkerhed omkring de fremtidige økonomiske fordele til, at der kan ske indregning af alle udviklingsomkostninger.

Efter min mening skal der så vidt muligt ske indregning i balancen, men det må i den pågældende virksomhed og den konkrete situation vurderes, hvad der bedst afspejler det retvisende billede.

6.5.2 Måling

Måling af udviklingsomkostningerne sker til kostpris i alle selskaberne ved første indregning. I alle selskaber, undtagen Maconomy, er kostprisen angivet til at være inklusiv indirekte omkostninger, som kan henføres til udviklingsarbejdet (IPO) i begge år, jf. tabel nedenfor. Det vil sige, at stort set alle selskaberne følger kravene i ÅRL og IAS.

Maconomy har ikke angivet nogen årsag til, hvorfor de indirekte omkostninger ikke medregnes. Årsagen kan eventuel være, at det ikke har været muligt at henregne de indirekte omkostninger grundet mangel på pålidelig måling. Olicom angiver ikke målegrundlag i 2003, hvilket må skyldes, at selskabet ikke har indregnet udviklingsomkostninger eller andre immaterielle anlægsaktiver i balancen dette år.

Målegrundlag for udviklingsomkostningerne:

	Regnskabsår 2003		Regnskabsår 2004	
Kostpris	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %
Kostpris inkl. IPO	9 ud af 11 selskaber:	81,82 %	10 ud af 11 selskaber:	90,91 %
Ikke angivet	1 ud af 11 selskaber:	9,09 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %
		100 %		100 %

Den efterfølgende måling sker i alle selskaberne, hvor dette er angivet, til kostpris fratrukket de akkumulerede afskrivninger, hvilket er i overensstemmelse med ÅRL, som ikke tillader måling til omvurderet værdi for udviklingsomkostningerne.

6.5.3 Afskrivning

Afskrivningsperioden for udviklingsomkostningerne varierer fra 2 år og helt op til 20 år. Dog ligger perioden hovedsageligt på max. fem år, hvilket nedenstående tabel illustrerer.

Afskrivningsperiode for udviklingsomkostningerne:

	Regnskabsår 2003	Regnskabsår 2004
Max 5 år	7 ud af 11 selskaber: 63,64 %	8 ud af 11 selskaber: 72,73 %
Max. 20 år	3 ud af 11 selskaber: 27,27 %	3 ud af 11 selskaber: 27,27 %
Ikke angivet	1 ud af 11 selskaber: 9,09 %	0 ud af 11 selskaber: 0,00 %
	100 %	100 %

Alle selskaber følger lovkravene om afskrivning af udviklingsprojekterne på max. 20 år. I Olicom er der dog ikke angivet en afskrivningsperiode i 2003, som må henføres til det faktum, at der ikke er indregnet udviklingsomkostninger dette år. I de fleste selskaber ligger afskrivningsperioden på max. fem år. Dette hænger sandsynligvis sammen med, at det er en branche med stor omskiftelighed, hvilket bevirker, at udviklingsprojekterne ikke har en lang levetid. Ingen af selskaberne med afskrivningsperiode op til 20 år begrunder dette, som det ellers er påkrævet ifølge ÅRL. Det skal her nævnes, at i de to selskaber, RTX Telecom og Topsil, er perioden angivet til at være op til 20 år, men dermed ikke sagt, at perioden løber så længe. De to selskaber skriver, at afskrivningsperioden som hovedregel er fem år, men kan være op til 20 år. Det sidste selskab, Columbus IT Partner, hvor afskrivningsperioden er angivet til at være 5-7 år, burde dog give en konkret begrundelse herfor.

Ved angivelse af begrundelse for afskrivningsperiode, kan regnskabsbrugerne bedre bedømme, om de ville have vurderet afskrivningsperioden anderledes. Vurderingen er af betydning, da størrelsen af afskrivninger påvirker årets resultat. En kortere afskrivningsperiode medfører større afskrivningerne og dermed et mindre resultat. Ved en kortere afskrivningsperiode påvirkes resultat dog over en kortvarigere årrække.

Nedenstående eksempel er fra RTX Telecom, hvor det angives, at afskrivningsperioden kan udgøre op til 20 år, hvis perioden vurderes til at give en bedre afspejling af udviklingsproduktets nytte. Herudover gives der ikke begrundelse for afskrivningsperioden.

Efter færdiggørelse af udviklingsprojektet afskrives udviklingsomkostningerne lineært over den forventede brugstid. Afskrivningsperioden udgør sædvanligvis 3-5 år, men kan i visse tilfælde udgøre op til 20 år, såfremt den længere afskrivningsperiode vurderes bedre at afspejle koncernens nytte af det udviklede produkt mv. For udviklingsprojekter, der er beskyttet af immaterielle rettigheder, udgør den maksimale afskrivningsperiode restløbetiden for de pågældende rettigheder, dog maksimalt 20 år.

Kilde: RTX Telecoms årsrapport 2004, side 39.

6.5.4 Nedskrivning

Der nedskrives til lavere genindvindingsværdi i alle selskaberne, som aktiverer udviklingsprojekter, i både 2003 og 2004. Der er dog et enkelt selskab, Olicom, som ikke omtaler nedskrivning af udviklingsprojekter i 2003. Olicom har, som nævnte tidligere, ikke aktiveret udviklingsomkostninger i dette år, hvorfor oplysningen formodentlig er udeladt. Alle har dermed overholdt de lovmæssige krav.

Nedskrivning til genindvindingsværdi:

	Regnskabsår 2003	Regnskabsår 2004
Ja	10 ud af 11 selskaber: 90,91 %	11 ud af 11 selskaber: 100,00 %
Nej	0 ud af 11 selskaber: 0,00 %	0 ud af 11 selskaber: 0,00 %
Ikke angivet	1 ud af 11 selskaber: 9,09 %	0 ud af 11 selskaber: 0,00 %
	100 %	100 %

Eksempel på et af de mere uddybende afsnit om nedskrivning fra Olicom:

Der foretages nedskrivningstest på erhvervede immaterielle anlægsaktiver, såfremt der er indikationer for værdifald. Endvidere foretages årligt nedskrivningstest på igangværende udviklingsprojekter. Nedskrivningstesten foretages for hvert enkelt aktiv, henholdsvis grupper af aktiver. Aktiverne nedskrives til det højeste af aktivitetens eller aktivgruppens kapitalværdi og nettosalgsværdi (genindvindingsværdi), såfremt denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Kilde: Olicom A/S' årsrapport 2004, side 27.

6.6 Oplysninger

For uddybende informationer til dette afsnit henvises til bilag i 7: Oplysninger i de analyserede selskaber.

6.6.1 Anvendt regnskabspraksis

Alle selskaberne undtagen Olicom oplyser om udviklingsomkostningerne i afsnit om regnskabspraksis i 2003, og alle oplyser herom i 2004. Der er forskel på, hvor detaljerede afsnittene er. I alle afsnit oplyses dog om indregning, herunder indregningskriterierne, målegrundlag, afskrivning og nedskrivning.

Oplysninger om udviklingsomkostningerne i anvendt regnskabspraksis:

	Regnskabsår 2003	Regnskabsår 2004
Nej	1 ud af 11 selskaber: 9,09 %	0 ud af 11 selskaber: 0,00 %
Ja	10 ud af 11 selskaber: 90,91 %	11 ud af 11 selskaber: 100,00 %
	100 %	100 %

I alle selskaber, undtagen Maconomy, oplyses der om udviklingsomkostninger både under afsnit om resultatopgørelse og afsnit om balancen i 2004. I afsnit om resultatopgørelsen oplyses om de udviklingsomkostninger, som er henført under eksempelvis produktionsomkostninger, som følge af omkostningsføringen, og i balancen under afsnit om immaterielle anlægsaktiver. I Maconomy deles anvendt regnskabspraksis ikke op i afsnit om resultatopgørelse og balance, og den regnskabsmæssige behandlingen beskrives derfor i stedet i et samlet afsnit om udviklingsomkostninger. Da de samme oplysninger stort set er medtaget, er der ikke forskel på, hvor informativt disse afsnit er.

På trods af at der ikke er aktiveret udviklingsomkostninger i Olicom i 2003, burde der stadig være oplysninger om de omkostningsførte omkostninger i afsnit om resultatopgørelsen.

Bortset fra manglende begrundelse af afskrivningsperiode på mere end 5 år⁷⁹ har alle selskaber overholdt kravene til oplysninger i anvendt regnskabspraksis.

Nedenstående er et eksempel på afsnit i anvendt regnskabspraksis, hvor alle de påkrævede oplysninger, såsom målegrundlag, indregningskriterierne, afskrivning og nedskrivning, er omtalt. Tilskud er endvidere omtalt.

Thrane og Thrane oplyser således om deres udviklingsomkostninger i afsnittet om anvendt regnskabspraksis:

⁷⁹ Se nærmere forklaring herom i afsnit 6.5.3 om afskrivninger.

Udviklingsomkostninger omfatter omkostninger, gager og afskrivninger, der direkte og indirekte kan henføres til selskabets udviklingsaktiviteter.

Udviklingsprojekter, der er klart definerede og identificerbare, og hvor den tekniske udnyttelsesgrad, tilstrækkelige ressourcer og et potentielt fremtidigt marked eller udviklingsmulighed i virksomheden kan påvises, og hvor det er hensigten at fremstille, markedsføre eller anvende projektet, indregnes som immaterielle anlægsaktiver, såfremt kostprisen kan opgøres pålideligt, og der er tilstrækkelig sikkerhed for, at den fremtidige indtjening kan dække produktions-, salgs- og administrative omkostninger samt selve udviklingsomkostningerne. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes som omkostninger i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes. Tilskud modtaget til dækning af produktudviklingsomkostninger modregnes i udviklingsomkostninger afholdt på det enkelte projekt. Tilskud der overstiger afholdte projekt udviklingsomkostninger indregnes under forudbetalinger.

Aktiverede udviklingsomkostninger måles til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger eller genindvindingsværdi, såfremt denne er lavere.

Efter færdiggørelsen af udviklingsarbejdet afskrives udviklingsomkostninger lineært over den vurderede økonomiske brugstid. Afskrivningsperioden er sædvanligvis 4-5 år.

Immaterielle anlægsaktiver nedskrives til genindvindingsværdien, såfremt denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Der foretages årligt nedskrivningstest af hver enkelt aktiv henholdsvis grupper af aktiver.

Kilde: Thrane og Thranes årsrapport 2004, side 44 og 45.

Efter min vurdering mangler afsnittet kun en forklaring af hvilke kriterier, som ikke er opfyldt for de udviklingsomkostninger, som omkostningsføres. Dette er ikke et lovkrav, men ville give regnskabsbruger en større forståelse af og indsigt i selskabets forhold, da der er større mulighed for at vurdere omkostningerne. Oplysningerne ville kunne fortælle, hvilke forhold som gjorde, at det ikke var muligt at aktivere omkostningerne, og om omkostningerne eventuelt skulle være aktiveret i stedet for omkostningsført.

6.6.2 Noter

Alle selskaber oplyser om udviklingsomkostninger i noterne 2004, i forhold til kun 7 selskaber i 2003. Det vil sige, en stigning på 36,36 % -point, se tabel nedenfor. Mangel på oplysninger i 2003 kan skyldes, at færre har aktiveret udviklingsomkostninger dette år, og dermed har anlægsnote samt note om afskrivninger på udviklingsomkostningerne ikke været påkrævet.

Oplysninger om udviklingsomkostningerne i noterne:

	Regnskabsår 2003		Regnskabsår 2004	
Nej	4 ud af 11 selskaber:	36,36 %	0 ud af 11 selskaber:	0,00 %
Ja	7 ud af 11 selskaber:	63,64 %	11 ud af 11 selskaber:	100,00 %
		100 %		100 %

Oplysninger om udviklingsomkostninger i noterne er forskellige, dog har de fleste selskaber en fyldestgørende anlægsnote. Nogle selskaber supplerer med oplysninger om udviklingsomkostninger, som er omkostningsført. De fleste selskaber har også særskilt afsnit om afskrivninger på udviklingsomkostninger.

Eksempel på anlægsnote over færdiggjorte udviklingsprojekter ses nedenfor. Ud fra dette eksempel ses det, at selskabet ikke aktiverede udviklingsprojekter forrige år.

(DKK 1.000)	Koncern	
	2003/04	2002/03
8. Immaterielle anlægsaktiver		
Færdiggjorte udviklingsprojekter		
Kostpris 01.10.	0	0
Tilgang i året	<u>7.692</u>	<u>0</u>
Kostpris 30.09.	<u>7.692</u>	<u>0</u>
Afskrivninger 01.10.	0	0
Årets afskrivninger	<u>(1.282)</u>	<u>0</u>
Afskrivninger 30.09.	<u>(1.282)</u>	<u>0</u>
Regnskabsmæssig værdi 30.09.	<u>6.410</u>	<u>0</u>

Kilde: RTX Telcoms årsrapport 2004, side 54.

6.6.3 Ledelsesberetningen

Omtale af forsknings- og udviklingsaktiviteter i ledelsesberetningen:

	Regnskabsår 2003	Regnskabsår 2004
Ja	11 ud af 11 selskaber: 100,00 %	11 ud af 11 selskaber: 100,00 %
Nej	0 ud af 11 selskaber: 0,00 %	0 ud af 11 selskaber: 0,00 %
	100 %	100 %

Alle selskaberne vælger at oplyse om forsknings- og udviklingsaktiviteter i ledelsesberetningen, som det også fremgår af tabellen ovenfor. Der er dog stor forskel på omfanget af disse oplysninger i de forskellige regnskaber. Omtalen varierer fra at være meget begrænset til at være fyldestgørende og detaljeret. De fleste selskaber vælger at have et konkret afsnit om aktiviteterne. Det er forskelligt, hvad disse afsnit kaldes, alt efter om de udelukkende omhandler udvikling, eller om forskning også er benyttet i selskabet og derfor er omfattet. Andre selskaber vælger at skrive et afsnit om omkostningerne i regnskabsberetningen, og andre igen nævner kunne disse omkostninger i enkelte linier.

Alle selskaberne omtaler, som nævnt ovenfor, udviklingsaktiviteterne i ledelsesberetningen. Et af selskaberne, Columbus IT Partner, lever dog ikke op til kravene om beskrivelse af udvikling. Dette skyldes, at benævnelse af disse aktiviteter, i et par linier, efter min opfattelse, ikke giver fyldestgørende informationer. Som nævnt i afsnit 4.4.2 om oplysninger i ledelsesberetningen, er der ingen krav i § 99 om i hvilket omfang, eller hvor detaljeret oplysningerne skal være. Der kan dog efter min vurdering stilles krav til, at regnskabsbrugeren skal kunne drage nytte af oplysningerne. Hermed menes, at disse ikke skal være uden informationsværdi og dermed uden betydning for brugernes vurdering af virksomheden.

SimCorp et af de selskaber, som omfattende beskriver deres udviklingsaktiviteter. Eksempelvis har de i ledelsesberetningen følgende afsnit om deres produktudviklingsstrategi:

Produktudviklingsstrategi

For til stadighed at kunne imødekomme kundernes fremtidige behov, investerer SimCorp betydelige ressourcer i videreudvikling af sine softwareprodukter, som to gange om året leveres i opdaterede versioner. Disse omfatter væsentlige udvidelser af eksisterende funktionsområder, helt nye funktionsområder samt opgraderinger af den tekniske infrastruktur.

SimCorps systemudviklingsmodel bygger på en fast udviklingscyklus med et forudsigeligt og kontrolleret forløb – en udviklingsmodel der har det internationale certificeringsniveau CMM level 2.

Produktudviklingen er baseret på systematisk indsamling og prioritering af kundernes og markedets krav og ønsker. Herudover arbejder SimCorp løbende med tekniske og infrastrukturelle udviklingsprojekter, der sikrer gradvis og "evolutionær" systemfornyelse.

SimCorp vil fortsat fokusere en væsentlig del af udviklingsressourcerne på at effektivisere kundens arbejdsgange, specielt inden for straight-through processing-området. Desuden vil dele af *SimCorp Dimension* blive yderligere modulariseret, således at systemet endnu lettere kan leveres selvstændigt som deløsning og integreres med andre systemer.

Blandt andet begrundet i produktets høje konfigurerbarhed og fleksibilitet er et væsentligt element i produktudviklingsstrategien også at sikre en omfattende kvalitetskontrol og sammenhængende test forud for frigivelsen af nye programversioner. SimCorp anser det for en vigtig ledelsesopgave at sikre en høj kvalitet i alle koncernens arbejdsprocesser og følger løbende op på koncernens kvalitetsmål.

Kilde SimCorps årsrapport 2004, side 13.

Udover ovennævnte afsnit har de også medtaget oplysninger om størrelsen af forsknings- og udviklingsomkostningerne i det indeværende regnskabsår, og fremstår derfor som et eksempel på selskab med fyldestgørende oplysninger.

Andre selskaber med fyldestgørende oplysninger i ledelsesberetningen er blandt andet Danionics, se bilag 8 og Thrane og Thrane, se bilag 9. Disse selskaber oplyser både om aktiviteterne samt angiver størrelsen på omkostningerne, dog forskellige steder i ledelsesberetningen.

Udvikling

EDB Gruppen anvender hvert år betydelige beløb på forsknings- og udviklingsaktiviteter. I 2004 blev der anvendt ca. 100.000 timer til disse formål. En stor del af disse aktiviteter er medfinansieret af kunderne via såkaldte releaseaftaler. Kun væsentlige udviklingsaktiviteter, hvor EDB Gruppen er sikker på et godt salgspotentiale, aktiveres i regnskabet. I 2004 blev der foretaget aktiveringer i relation til byg-e-projektet og SAP All-in-One. Herudover har EDB Gruppen indgået et udviklingssamarbejde med Herning Kommune om udvikling af et nyt bistandssystem.

Kilde: EDB Gruppens årsrapport 2004, side 12.

Ovennævnte er et eksempel med mere begrænset omtale end i de øvrige eksempler, men dog stadig et af selskaberne med et konkret afsnit om udvikling. EDB gruppen er et af de selskaber, som vælger ikke at angive størrelsen af de afholdte forsknings- og udviklingsomkostninger. Dette eksempel illustrerer dermed den forskel, som er i omfanget af oplysninger.

Oplysninger om videnressourcer i ledelsesberetningen:

	Regnskabsår 2003	Regnskabsår 2004
Nej	0 ud af 11 selskaber: 0,00 %	2 ud af 11 selskaber: 18,18 %
Ja	11 ud af 11 selskaber: 100,00 %	9 ud af 11 selskaber: 81,82 %
	100 %	100 %

Alle selskaber oplyser om videnressourcerne i ledelsesberetningen i 2003, hvorimod kun 9 af selskaberne oplyser herom i 2004. TDC er det ene selskab, der ikke omtaler videnressourcer i deres ledelsesberetning i 2004. De har i stedet valgt at medtage et afsnit om videnressourcer i de supplerende informationer. Det andet selskab er Danionics, som generelt giver færre oplysninger om udviklingsomkostninger end i 2003.

SimCorps afsnit omhandlende videnressourcer, opdeles i underafsnittene kunder, viden og produkter. Selskabet beskriver indledningsvist i årsrapporten: ”SimCorps knowhow – herunder viden om kundernes forretningsprocesser kombineret med højt vidensniveau inden for finansteori og softwareudvikling, er forudsætningen for, at SimCorp fortsat kan videreudvikle og tilbyde kunderne konkurrencedygtige produkter af høj kvalitet”. SimCorp pointerer dermed, at de ser en vigtig sammenhæng mellem videnressourcerne og udviklingsarbejdet.

Omtale af udviklingsarbejdet i videnressourcer:

	Regnskabsår 2003	Regnskabsår 2004
Ja	7 ud af 11 selskaber: 63,64 %	6 ud af 11 selskaber: 54,55 %
Nej	4 ud af 11 selskaber: 36,36 %	5 ud af 11 selskaber: 45,45 %
	100 %	100 %

I næsten halvdelen af selskaberne oplyses om udviklingsarbejdet under videnressourcer i 2003. I 2004 er antallet dog faldet, hvilket skyldes, at Danionics ikke medtager afsnit om videnressourcer i dette år. Selskaber, hvor der oplyses om udvikling i afsnittet, i begge år, er SimCorp, Danware, Maconomy samt Thrane og Thrane.

I de afsnit om videnressourcer, hvor selskaberne inkluderer oplysninger om udviklingsarbejdet, er dette hovedsageligt ved at angive, hvor mange medarbejdere, der er beskæftiget i udviklingsafdelingerne eller hvor mange arbejdstimer, som bruges på udviklingsarbejdet.

Uddrag fra SimCorps afsnit om produkter under videnressourcer:

- I 2004 investerede koncernen ca. 165 mandår i at designe, udvikle, teste og klargøre opdaterede versioner af SimCorp Dimension og IT/2
- SimCorp beskæftigede 180 medarbejdere med udviklingsrelaterede opgaver i 2004, og R&D-andelen af de samlede omkostninger var ca. 24 %
- Antallet af indrapporterede fejl pr. SimCorp Dimension-bruger er i perioden 2000 - 2004 faldet med 71 %
- Omkring 50 % af SimCorp Dimension-kunderne anvender kundesupportportalen via SimCorps website.

Kilde: SimCorps årsrapport 2004, side 11.

6.6.4 Andre oplysninger

Ud fra nedenstående tabel ses det, at ca. 45 % af selskaberne vælger at angive beløbet på de udviklingsomkostninger, som er ført i resultatopgørelsen i 2003. I 2004 er der en lille stigning til angivelse i ca. 55 % af selskaberne.

Angivelse af udviklingsomkostninger som er omkostningsført:

	Regnskabsår 2003		Regnskabsår 2004	
Nej	6 ud af 11 selskaber:	54,55 %	5 ud af 11 selskaber:	45,45 %
Ja	5 ud af 11 selskaber:	45,45 %	6 ud af 11 selskaber:	54,55 %
		100 %		100 %

Oplysningerne angives under forskellige afsnit; i resultatopgørelsen, i afsnit om anvendt regnskabspraksis, i noter og/eller i mere generelle afsnit under ledelsesberetningen. Undladelse af angivelse i næsten halvdelen af selskaberne kan skyldes, at oplysningerne i visse selskaber kan være konkurrencemæssigt følsomme.

I ÅRL er angivelse af årets forsknings- og udviklingsomkostninger ikke et krav. På trods af at det ikke er et krav i ÅRL, er det min vurdering at selskaberne bør angive de omkostningsførte

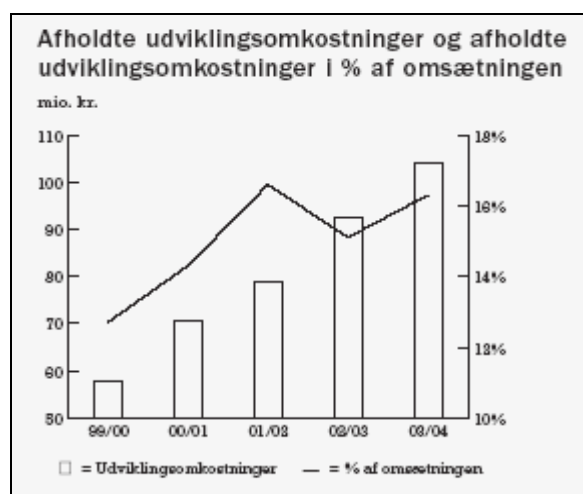
udviklingsomkostninger, og dermed give regnskabsbrugerne en større indsigt i regnskabet. Dertil kommer de børsnoterede selskabers overgang til aflæggelse af koncernregnskaber efter IAS/IFRS, hvorefter der er krav om angivelse af årets afholdte forsknings- og udviklingsomkostninger. Af hensyn til de selskaber, hvor specificering af beløb er følsomme oplysninger, bør det dog være muligt at undlade angivelse heraf og i stedet angive begrundelse herfor.

Eksempel på et selskab som angiver årets forsknings- og udviklingsomkostninger er SimCorp. Selskabet oplyser om disse omkostninger i oversigt over omkostningsfordelingen i afsnittet om regnskabsberetning, se tabellen nedenfor.

OMKOSTNINGSFORDELING			
	OMKOSTNINGER 2004 (DKK MIO.)	ANDEL AF KONCERN- OMK. 2004	ÆNDRING I FORHOLD TIL 2003
Salgs- og distributions- omkostninger	87,9	18 %	20 %
Produktionsomkostninger	224,7	46 %	-1 %
Forsknings- og udviklingsomkostninger	117,5	24 %	22 %
Administrationsomkostninger	57,4	12 %	-7 %
I alt	487,6	100 %	7 %

Kilde: SimCorps årsrapport 2004, side 10.

Et andet eksempel er Thrane og Thrane, som illustrerer udviklingen i de afholdte udviklingsomkostninger, se tabellen nedenfor. Tabellen er vist under afsnit om hoved- og nøgletal.

Kilde: Thrane og Thranes årsrapport 2004, side 7.

Oplysninger om beskyttelse af de immaterielle rettigheder:

	Regnskabsår 2003	Regnskabsår 2004
Ja	3 ud af 11 selskaber: 27,27 %	2 ud af 11 selskaber: 18,18 %
Nej	8 ud af 11 selskaber: 72,73 %	9 ud af 11 selskaber: 81,82 %
	100 %	100 %

Oplysninger om beskyttelse af rettigheder er meget begrænsede. Kun tre af selskaberne, Danionics, Olicom og RTX Telecom, medtager omtale heraf i 2003. Danionics har ikke omtale i 2004. Det er ikke påkrævet at oplyse herom, men flere af selskaberne burde efter min mening oplyse om, hvorvidt de vælger at beskytte deres rettigheder. Dette medfører, at man kan se, om indregning, af eksempelvis patenter, i balancen stammer fra erhvervede eller internt oparbejdede rettigheder. Det fortæller endvidere, i hvor høj grad virksomheden regner med, at disse rettigheder medfører fremtidige økonomiske fordele, og hvor meget der satser på disse rettigheder. Nedenfor ses eksempel på oplysning om beskyttelse af rettigheder.

Begrænset beskyttelse af rettigheder
 RTX Telecom har i dag ansøgt om patenter inden for ganske få nøgleområder. Udtagning af patenter kræver en betydelig detaljeringsgrad i specifikationerne, hvilket er i modstrid med koncernens ønske om at sløre teknologien i de produkter, der ønskes beskyttet.

Der kan ikke gives sikkerhed for, at RTX Telecoms praksis for at beskytte sine immaterielle rettigheder vil være tilstrækkelig, eller at koncernens konkurrenter ikke uafhængigt vil udvikle lignende teknologier. Såfremt det ikke lykkes koncernen at beskytte sine rettigheder i tilstrækkeligt omfang, vil dette kunne få væsentlig negativ indflydelse på koncernens aktiviteter, driftsresultat og generelle økonomiske situation.

Kilde: RTX Telecoms årsrapport 2004, side 27.

6.6.5 Oplysningernes tilstrækkelighed

Mange af oplysningerne i de analyserede selskaber er fyldestgørende, men der er stor forskel på, hvor omfattende oplysningerne er. Efter min mening burde der derfor indføres mere konkrete krav til omtalen af forsknings og udviklingsaktiviteterne i ledelsesberetningen. Der kunne eventuelt opstilles et forslag, eksempelvis en model, som selskaberne kunne tage udgangspunkt i ved udarbejdelsen af dette afsnit. Her kan afsnittet om oplysninger om forsknings- og udviklingsaktiviteter i KPMG's illustrative IFRS årsrapportmodel benyttes, se figuren nedenfor.

Forsknings- og udviklingsaktiviteter

Industri D A/S har i 2005 afholdt forsknings- og udviklingsomkostninger, der hovedsageligt vedrører ventilationsprodukter. De samlede afholdte forskningsomkostninger udgør netto 2,8 mio.kr. og vedrører hovedsageligt forskning i nye former for kemisk rensning af udsugningsluft. Forskningsomkostningerne er indregnet i resultatopgørelsen som produktionsomkostninger.

Afholdte udviklingsomkostninger, der udgør 7,8 mio.kr., omfatter primært udvikling og af-testning af nye ventilationssystemer til industrianlæg. Systemerne forventes færdigudviklet i løbet af 2006, hvorefter markedsføring og salg kan påbegyndes. De nye systemer forventes at medføre betydelige konkurrencemæssige fordele og dermed en væsentlig stigning i aktivitetsniveau og resultat for divisionen fra 2006. Af de afholdte udviklingsomkostninger er 5,4 mio.kr. indregnet under immaterielle aktiver, mens de øvrige udviklingsomkostninger, 2,4 mio.kr., er indregnet i resultatopgørelsen som produktionsomkostninger, idet den fremtidige anvendelse heraf er opgivet som følge af ny teknologi, der allerede har afløst de pågældende produkttyper.

Kilde: KPMG: Illustrativ IFRS årsrapportmodel 2005, side 18.

Denne vejledning foreslår, at det anføres hvilke produkter, de afholdte forsknings- og udviklingsomkostninger vedrører. Hertil kommer angivelse af anvendte beløb til henholdsvis forskning og udvikling, og hvorledes disse omkostninger behandles. Endvidere omtales disse aktiviteter forventede påvirkning af den fremtidige indtjening.

Denne model anbefaler endvidere, at der oplyses om udviklingsomkostningerne under produktionsomkostninger og under immaterielle aktiver i regnskabsberetning, se eksempler nedenfor.

Produktionsomkostninger

Produktionsomkostninger er steget med 71.602 tkr., svarende til 15%, hvilket skal sammenholdes med en vækst i omsætningen på 19%. Bruttomarginen (for de fortsættende aktiviteter) er således steget fra 37,0% i 2004 til 39,4% i 2005.

I 2005 er resultatført forskningsomkostninger med netto 2.810 tkr. (2004: 3.105 tkr.), udviklingsomkostninger vedrørende systemer, hvor den fremtidige indtjening er usikker, med 2.403 tkr. (2004: 1.598 tkr.) samt af- og nedskrivninger på indregnede udviklingsprojekter med 1.863 tkr. (2004: 1.350 tkr.).

Kilde: KPMG's illustrativ IFRS årsrapportmodel 2005, side 27.

Immaterielle aktiver

Immaterielle aktiver er steget med 30.594 tkr., hvilket væsentligst kan henføres til goodwill samt tilgang af patenter og licenser og udviklingsprojekter ved køb af ny dattervirksomhed. Virksomhedens patenter vedrører væsentligst varmeanlæg til den kemiske industri. Det væsentligste patent udløber i 2011.

I 2005 er afholdt udviklingsomkostninger for i alt 7.840 tkr., hvoraf 5.437 tkr. er indregnet under immaterielle aktiver. Udviklingsomkostningerne afskrives, fra systemerne er færdigudviklede og klar til produktion og salg. Afskrivningsperioden er 5-10 år, afhængig af hvornår produkterne forventes afløst af ny teknologi.

Kilde: KPMG's illustrativ IFRS årsrapportmodel 2005, side 29.

Oplysningerne i anvendt regnskabspraksis har i modsætning til de øvrige oplysninger været meget ensartede i selskaberne og har opfyldt kravene hertil. Vejledning til oplysninger i dette afsnit kan dog ses af Bilag 10. Udover de i vejledningen anbefalede oplysninger, mener jeg, at det kunne være informativt, hvis selskaberne angav de indregningskriterier, som ikke var opfyldt, og dermed fører til omkostningføring af udviklingsomkostninger. Oplysningerne ville kunne fortælle regnskabsbruger, hvorfor det ikke var muligt at aktivere omkostningerne, og om omkostningerne eventuelt burde være aktiveret i stedet for omkostningsført.

Den store forskellighed i øvrige oplysninger om udviklingsomkostninger kunne formindskes ved også at stille mere konkrete krav hertil. Igen er IFRS årsrapportmodel et godt eksempel på, hvordan oplysningerne kan blive mere tilstrækkelige og fyldestgørende.

IFRS årsrapportmodel giver eksempelvis et velegnet forslag til angivelse af de afholdte omkostninger til forskning og udvikling. Her er omkostningerne angivet under noterne:

Forsknings- og udviklingsomkostninger				
Sammenhængen mellem afholdte og omkostningsførte forsknings- og udviklingsomkostninger er:				
	Koncern		Moderselskab	
tkr.	2005	2004	2005	2004
Afholdte forsknings- og udviklingsomkostninger	10.650	11.077	10.650	11.077
Udviklingsomkostninger indregnet under immaterielle aktiver	-5.437	-2.418	-5.437	-2.418
Af- og nedskrivninger af indregnede udviklingsomkostninger	1.863	1.350	1.863	1.350
Årets forsknings- og udviklingsomkostninger indregnet i resultatopgørelsen	7.076	10.009	7.076	10.009

Kilde: KPMG's illustrativ IFRS årsrapportmodel 2005, side 77.

Grunden til, at det er vigtigt, at selskaberne oplyser fyldestgørende om deres aktiviteter, og begrundet den regnskabsmæssige behandling, er som nævnt flere steder i analysen, at regnskabsbruger dermed får en større indsigt og bedre forståelse af regnskabet. Nytteværdien bliver dermed forbedret, da regnskabsbrugerne bedre kan vurdere selskabet og de fremtidige resultater. Dette kan eksempelvis hjælpe brugerne med at tage beslutninger i forbindelse med ressourceallokeringen, det vil sige, at oplysningerne kan være med til at bestemme, hvorvidt brugerne ønsker at investere i det pågældende selskab frem for et andet.

Der skal dog hele tiden tages højde for, at angivelse af nogle oplysninger kan være følsomme for virksomhederne, da disse ikke ønskes offentliggjort af hensyn til konkurrencen.

6.7 Opsummering

Analysen af selskaberne i IT- og telekommunikationsbranchen viser følgende:

De immaterielle anlægsaktiver udgjorde mod forventning en meget lille andel af de samlede aktiver, og i over halvdelen af selskaberne var denne andel kun mellem 0-5 %. Der var dog en lille stigning i andelen fra 2003 til 2004.

Udviklingsomkostningerne udgjorde derimod en stor andel af de immaterielle anlægsaktiver i de selskaber, hvor disse omkostninger blev aktiveret. Her var en forholdsvis stor stigning fra 2003 til 2004, hvor andelen var over 50 % i hovedparten af selskaberne.

De regnskabsmæssige krav var overholdt i langt størstedelen af selskaberne i begge år. Krav til indregning, målegrundlag, afskrivning, nedskrivning samt oplysninger var opfyldt, dog med enkelte undtagelser. Tendenserne var:

- Stigende aktivering af udviklingsomkostninger, dog var der ingen af selskaberne, som udelukkende foretog aktivering i nogen af årene. I 2004 var det alle selskaberne som både aktiverede og omkostningførte udviklingsomkostningerne.
- Målegrundlaget var kostpris inkl. IPO ved første indregning, i over 90 % af selskaberne, og kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger ved efterfølgende måling i alle selskaber, som angav den efterfølgende måling. Alle anførte, at de nedskrev til genindvindingsværdi i 2004.

- Afskrivningsperioden er max. fem år for hovedparten af selskaberne og er ikke over 20 år i nogen af selskaberne.

Næsten alle selskaberne overholder kravet om omtale i ledelsesberetningen, både med hensyn til forsknings- og udviklingsaktiviteterne samt til videnressourcerne. Alle medtager endvidere oplysninger i afsnit om anvendt regnskabspraksis og noterne i 2004. Ca. halvdelen af selskaberne oplyser derudover om omkostningsførte udviklingsomkostninger i begge år, selvom det ikke er påkrævet. Det er derimod meget begrænset, hvor mange der oplyser om beskyttelse af de immaterielle rettigheder. Generelt er der en lille stigning i oplysninger fra 2003 til 2004. Variationen af oplysningerne er dog stor. I ledelsesberetningen er der især forskel på, hvor fyldestgørende omtalen er.

Oplysningerne er tilstrækkelige i mange af selskaberne, men i flere af selskaberne kunne disse være mere informative. Der er derfor kommet med konkrete forslag til mere specifikke krav til oplysningerne ved hjælp af KPMG's illustrativ IFRS årsrapportmodel. Udover den i modellen anførte vejledning, finder jeg det fordelagtigt, at supplere oplysningerne med angivelse af hvilke krav, som ikke er opfyldt, og dermed fører til omkostningsføring. Dette giver mulighed for at vurdere, hvorfor udviklingsomkostningerne ikke altid er aktiveret, herunder om kravene ikke er opfyldt, eller om virksomhederne vælger ikke at aktivere.

7 Konklusion

Regnskabsreguleringen har udviklet sig til at være mere formueorienteret, og dermed er der nu i højere grad fokus på udviklingsprojekter og andre immaterielle anlægsaktiver og aktivering heraf. Det har derfor været interessant at gennemgå de lovmæssige krav til den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i henhold til den danske regnskabsregulering og de internationale standarder, IAS, og derefter at sammenholde disse krav med behandlingen af udviklingsomkostninger i praksis. De opstillede problemstillinger er herefter blevet belyst og konklusionen herpå ses af nedenstående.

Hvordan defineres forskning og udvikling ifølge den danske regulering og IAS, og er der væsentlige forskelle herimellem?

ÅRL indeholder ikke konkrete definitioner på forskning og udvikling. Disse defineres i stedet i RV 7 og IAS 38, som har meget ensartede formuleringer. Eneste forskel er, at IAS medtager eksempler på udviklingsarbejdet.

Forskning er defineret som grundlæggende og planlagte undersøgelser foretaget for at opnå ny videnskabelig eller teknisk viden eller indsigt. Definitionen er af generel karakter og er hverken produkt eller produktionsspecifik.

Udvikling er mere direkte med hensyn til den erhvervmæssige benyttelse og defineres som anvendelsen af forskningsresultater eller anden viden i en plan eller skitse til fremstilling af nye eller væsentligt forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser forud for påbegyndelsen af en erhvervmæssig produktion eller brug.

Når der sondres imellem forskning og udvikling er det væsentlige, om virksomhederne arbejder i et kendt eller ukendt terræn.

Hvordan er den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i henhold til den danske regulering og IAS, og er der væsentlige forskelle herimellem?

I gennemgangen af den regnskabsmæssige behandling er det fremkommet, at for at der kan ske aktivering, skal de pågældende definitioner først være opfyldt. Dernæst lægges der vægt på sandsynligheden af de fremtidige økonomiske fordele samt den pålidelige måling af aktivets værdi.

Med hensyn til behandling af forsknings- og udviklingsomkostninger gælder, at forskningsomkostningerne altid skal omkostningsføres i resultatopgørelsen, grundet den manglende sammenhæng til de fremtidige økonomiske fordele. Udviklingsomkostningerne skal derimod altid indregnes i balancen, såfremt de ovennævnte generelle kriterier samt de specifikke indregningskriterier er opfyldt.

De specifikke indregningskriterier stiller krav til sandsynliggørelse af, at det både teknisk og økonomisk kan lade sig gøre at færdiggøre udviklingsarbejdet. Dertil kommer hensigt om at færdiggøre projektet og udnytte det kommercielt. Økonomistyringssystemer er ligeledes nødvendig for at sikre en pålidelig måling af de omkostninger, som påløber i udviklingsfasen. Kravene er dermed omfattende og kan være svære for virksomheden at opfylde og dokumentere. Kriterierne er derfor behandlet i diskussionsafsnittet, for at undersøge hvorvidt det er hensigtsmæssigt at gøre disse mere enkle, og om det er muligt under hensyn til det retvisende billede

Måling af udviklingsomkostningerne sker for første og efterfølgende indregning til kostpris. Ifølge IAS 38 er der dog også mulighed for efterfølgende måling til alternativ værdi, såfremt der foreligger et aktivt marked. Det anses ikke som værende sandsynligt, at der foreligger et aktiv marked for udviklingsprojekter, hvorfor kostprisen altid benyttes.

Afskrivningen af udviklingsomkostningerne er forskellig fra den danske til den internationale regnskabsreguleringen. Efter dansk regulering skal udviklingsomkostningerne afskrives over brugstiden, som højst må være 20 år. Ved afskrivningsperiode over mere end fem år skal virksomhederne begrunde dette fyldestgørende i anvendt regnskabspraksis. Ifølge IAS 38 skelnes der mellem begrænset og ubestemmelig brugstid. Ved begrænset brugstid afskrives som efter den danske regulering med undtagelse af begrundelse for afskrivning over mere end fem år. Aktiver med ubestemmelig brugstid afskrives ikke, men vurderes i stedet løbende for nedskrivningsbehov. IAS 38's metode må anses, som værende den bedste metode, da der ikke bør afskrives på aktiver, som ikke mister deres værdi. For udviklingsprojekter vil der dog højst sandsynligt ikke foreligge en ubestemmelig brugstid grundet konstante opdagelser af ny teknologi og behov for konstant innovation i virksomhederne. Det er derfor ikke fundet nødvendigt at ændre ÅRL.

Nedskrivning til genindvindingsværdi er påkrævet for alle anlægsaktiver, herunder udviklingsarbejder efter både dansk og international regnskabsregulering, hvorimod opskrivning

udelukkende er en mulighed i henhold til IAS 38. For at vise aktivernes reelle værdi, burde der være mulighed for både nedskrivning og opskrivning. Opskrivning er derfor gennemgået i diskussionsafsnittet.

Præsentation og oplysninger om forsknings- og udviklingsaktiviteterne er ikke væsentlig forskellig fra hinanden i regnskabsreguleringen herom. Der kræves oplysninger om den regnskabsmæssige behandling i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis, herunder indregning, værdiansættelses- og afskrivningsmetode. Oplysning i en anlægsnote er ligeledes påkrævet i henhold til ÅRL og IAS 38. IAS 38 samt IAS 36 kræver endvidere en række yderligere og mere detaljerede oplysninger omkring aktiver til omvurderede værdier og med hensyn til nedskrivninger. Ifølge IAS 38 skal der også være en angivelse af årets forsknings- og udviklingsomkostninger. IAS 38 kræver dog ingen oplysninger i ledelsesberetningen, som den danske regulering. Det kunne derfor være en mulighed at forbedre IAS 38 på dette punkt og forslag til ændring af standarden er medtaget i diskussionsafsnittet.

Hvorvidt virksomhederne vil beskytte deres produkter, processer mv. er frivilligt, men det kan anbefales, at retten til udviklingsarbejdet og de heraf følgende økonomiske fordele sikres. Beskyttelsen kan opnås ved eksempelvis at patentere eller opnå ophavsretten til det pågældende udviklingsprojekt. Da der er en del omkostninger forbundet hermed, er det vigtigt, at virksomhederne overvejer, om rettigheden kan forventes at tilføre tilstrækkelige økonomiske fordele til virksomheden og dermed er værd at beskytte.

Hvilke problemstillinger opstår i forbindelse med den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger?

Det er svært for virksomhederne at opfylde alle indregningskriterierne til aktivering af udviklingsomkostninger. Mulighed for større aktivering, med begrundelse i lempelse af kravene, er derfor blevet overvejet. Det er dog ikke fundet hensigtsmæssigt, i og med at det kan medføre aktivering af udviklingsomkostninger uden den påkrævede sammenhæng med de forventede økonomiske fordele. Udviklingsprojekter uden reelle værdier kan dermed fremgå i balancen, og kan bevirke at regnskabsbrugerne tager de forkerte beslutninger. Risikoen for overvurdering af virksomhedens værdier skal derfor overvejes, og betydningen af indregningskriterierne må ikke undervurderes.

Det er diskuteret, hvorvidt ÅRL bør tillade opskrivning af aktiver. Opskrivning sikre, at omkostningerne indregnes til reelle værdier og krav om relevans og pålidelighed opfyldes, såfremt kravet om et aktivt marked er opfyldt. Opskrivning vil højst sandsynligt ikke være en mulighed i forbindelse med måling af udviklingsprojekterne, men ÅRL burde ændres og tillade opskrivninger med samme begrænsninger som IAS 38, såfremt der skulle opstå et aktivt marked.

Forslag til eventuel forbedring af IAS 38 er fremkommet i form af udvidelse af bestemmelsen om oplysninger om forskning og udvikling. Det er anbefalet, at virksomhederne giver en beskrivelse af forsknings- og/eller udviklingsaktiviteterne, og de produkter de vedrører samt angive og begrunde den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostningerne. Da oplysningerne anses som værende følsomme for visse virksomheder, er forslaget en anbefaling og ikke krav.

Hvordan er den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostninger i praksis, i danske børsnoterede selskaber i IT- og telekommunikationsbranchen?

Analysen af selskaber i IT- og telekommunikationsbranchen viste, at omfanget af immaterielle anlægsaktiver ikke udgjorde en særlig stor andel af de samlede aktiver. Andelen af de immaterielle anlægsaktiver, som bestod af udviklingsomkostninger var derimod stor. Andelen af immaterielle anlægsaktiver generelt samt udviklingsomkostningerne specifikt steg i løbet af de to regnskabsår.

Størstedelen af de analyserede selskaber overholdt de lovmæssige krav til den regnskabsmæssige behandling af udviklingsomkostningerne i begge år. Der var dog en lille tendens til, at kravene i større grad blev opfyldt i 2004.

Under den regnskabsmæssige behandling fremkom det, at der var en stigende aktivering af udviklingsomkostninger i branchen, dog var der ingen af selskaberne, som udelukkende aktiverede omkostningerne. I forbindelse hermed har det ikke været muligt at se, hvorvidt de pågældende krav har været opfyldt. Dette skyldes, at enkelte angiver en begrundelse for omkostningsføringen, men ikke angiver hvilke krav, der ikke er opfyldt.

Målegrundlag var, som foreskrevet, hovedsageligt kostpris inkl. IPO ved første indregning, og kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger ved efterfølgende måling for alle selskaberne. Alle selskaber angav endvidere, at udviklingsomkostningerne blev nedskrevet til

genindvindingsværdi. Afskrivningsperioden varierede fra to år til tyve år, men var max. fem år i størstedelen af selskaberne.

Oplysningskravene blev overholdt i de fleste selskaber, og der var en lille stigning i det generelle oplysningsniveau i 2004. Det skyldes højst sandsynligt, at flere udviklingsomkostninger blev aktiveret i dette år. På trods af overholdelsen af oplysningskravene var der dog stor forskel på omfanget heraf, især i omtalen i ledelsesberetningen var der stor variation. Det må henføres til det faktum, at der ikke er konkrete krav til omtalen i dette afsnit.

Oplysningerne var dermed tilstrækkelige i mange af selskaberne, men i flere af selskaberne kunne disse forbedres, så de blev mere informative. Det ville især være hensigtsmæssigt med specifikke krav til omtalen i ledelsesberetningen.

Forslag til mere detaljerede krav til oplysningerne i ledelsesberetningen er fremført med udgangspunkt i KPMG's illustrativ IFRS årsrapportmodel. Denne vejledningsmodel foreslår, at det anføres hvilke produkter, de afholdte forsknings- og udviklingsomkostninger vedrører, angivelse af anvendte beløb til henholdsvis forskning og udvikling, og omtale af hvordan omkostningerne behandles. Aktiviteters forventede påvirkning af den fremtidige indtjening er også omtalt. Modellen kan endvidere anbefales til vejledning af udarbejdelse af andre oplysningsafsnit, eksempelvis anvendt regnskabspraksis.

Opsummering

Generelt er det igennem projektet fremkommet, at der er stor enighed i bestemmelserne i den danske regnskabsregulering og de internationale standarder, dog er der enkelte uoverensstemmelser med hensyn til opskrivning og afskrivninger. Derudover kan det sige, at de internationale standarder på flere punkter er mere omfattende og detaljerede.

Ved sammenholdelse af den lovmæssige behandling af udviklingsomkostninger og den praktiske behandling i IT- og telekommunikationsbranchen er der ligeledes fundet en stor overensstemmelse. Indregning og måling af udviklingsomkostningerne i selskaberne følger stort set de lovmæssige krav, og oplysninger om udvikling er i flere af selskaberne fyldestgørende og informative. Der er dog stor forskellighed i forbindelse med angivelse af oplysninger, især med hensyn til de valgfrie. Da der er set på to regnskabsår har det været muligt at se, om der er sket ændringer i behandlingen af udviklingsomkostninger, og især med hensyn til indregning er der sket en forandring. Langt flere af selskaberne aktiverer udviklingsomkostningerne

i 2004. Der er dog stadig ingen af selskaberne, som udelukkende aktiverer. Dette kan sandsynligvis henføres til det faktum, at det ikke er relevant at aktivere alle omkostningerne i denne branche, samt at den manglende sikkerhed, omkring de fremtidige økonomiske fordele, medfører, at ikke alle indregningskriterierne kan dokumenteres.

8 Litteraturliste

Love og vejledninger mv.

- FSR: Regnskabsvejledning 1, Årsrapporten, dens formål og indhold, marts 2002.
- FSR: Regnskabsvejledning 7, Forskning og udvikling, marts 1991 (ændret 2002).
- FSR: Regnskabsvejledning 12, Ledelsens årsberetning, april 1998.
- FSR: Udtalelse vedr. Regnskabsvejledning nr. 7 "Forskning og udvikling", januar 2003.
- IASB: IAS 36 Impairment of Assets, juni 1998.
- IASB: IAS 36 Impairment of Assets, marts 2004.
- IASB: IAS 38 Intangible Assets, september 1998.
- IASB: IAS 38 Intangible Assets, marts 2004.
- Årsregnskabsloven, lov nr. 448 af 7. juni 2001 (ændret ved LBK nr. 196 af 23/03/2004).

Bøger

- Andersen, Paul Krüger m.fl.: Dansk privatret, Jurist og Økonomforbundets forlag, 13. udgave 2003.
- Elling, Jens O.: Årsrapporten - teori og regulering, Gads Forlag, 1. udgave 2002.
- Elling, Jens O.: Årsregnskabsteori - i analytisk perspektiv, Forlaget FSR, 3. udgave 1996.
- Hasselager, Olaf m.fl.: Kommentarer til Årsregnskabsloven, Forlaget Thomson, 3. udgave 2001.
- Kiertzner, Lars: Håndbog i årsrapport, Revifora, 1. udgave 2004.
- KPMG: Dansk regnskabspraksis 2000 - en analyse af børsnoterede selskaber, Forlaget Thomson, 1. udgave 1999.
- Koktvedgaard, Mogens: Lærebog i immaterialret, Jurist og Økonomforbundets forlag, 7. udgave 2005.
- KPMG: Dansk regnskabspraksis 2004 – med eksempler fra årsrapporter fra store danske virksomheder, Forlaget Thomson, 2003.
- KPMG: Årsregnskabsloven af 2001. Nye krav og særlige problemstillinger, december 2002.

KPMG: Årsregnskabsloven af 2001 med lovbemærkninger til lovudkast og vedtagne ændringsforslag samt tilhørende bekendtgørelser og vejledning. Et opslagsværk, december 2002.

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling: En værdiskabende sektor? – fokus på de danske it-erhverv, 2003.

PricewaterhouseCoopers: Regnskabshåndbogen for aktieselskaber 2005, november 2004.

Artikler

Bøggild, Johannes P.: Topledelser overser potentialer i patenter, Mandagmorgen nr. 7, 16. februar 2004.

Dons, Anders: Immaterielle aktiver, Revision & Regnskabsvæsen, nr. 11 2000.

Fedders Jan: Immaterielle aktiver - Regnskabsmæssige aspekter, Inspi, nr. 11/2000.

Jørgensen, Rasmus Friis: Immaterielle aktiver, Revision og Regnskabsvæsen, nr. 9 2004.

Kristensen, Marianne: Brancheanalyse: IT-sektoren er på vej ud af puberteten, Mandagmorgen nr. 12, 22. marts 2004.

Larsen, Michael Sten: Den nye årsregnskabslov – internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver, Revision & Regnskabsvæsen, nr. 11 2001.

Larsen, Michael Sten Larsen: Tendenser i den regnskabsmæssige behandling af immaterielle aktiver, Revision & Regnskabsvæsen, nr. 7 1999.

Lindgreen, Nicolai: Immaterielle rettigheder/aktiver – erhvervsjuridisk behandling, Inspi, 10/2000.

Madsen, Anders C.: Værdiansættelse af immaterielle rettigheder, PricewaterhouseCoopers 2001.

Mogensen, Mogens Nørgaard: Regnskabsmæssig behandling af nedskrivninger på aktiver, Revision & Regnskabsvæsen, nr. 9 2001.

Olsen, Søren Kok: Værdiforringelse af aktiver, Revision & Regnskabsvæsen, nr. 2 2002.

Slot Jesper: IAS 36 – Impairment test, Revision og Regnskabsvæsen, nr. 1 2005.

Andre publikationer

PricewaterhouseCoopers: Nedskrivning på anlægsaktiver - Årsregnskabsloven og IAS 36, november 2001.

KPMG: Regnskabsmæssige fokusområder, december 2004.

KPMG: Virksomhedssammenslutninger, nedskrivningstest og immaterielle aktiver, maj 2004.

KPMG: Illustrativ IFRS årsrapportmodel 2005, marts 2005.

Hjemmesider/internetsider

www.cse.dk/kf

www.deloitte.com

www.eogs.dk

www.ey.com

www.frr.dk

www.fsr.dk

www.kpmg.dk

www.pwcglobal.com/dk

9 Bilagsoversigt

Bilag 1: IT- og telekommunikationsbranchen.

Bilag 2: Målegrundlag for aktiver.

Bilag 3: Oversigt over danske og internationale definitioner.

Bilag 4: Liste over de analyserede selskaber.

Bilag 5: Beregninger til analysen.

Bilag 6: Indregning og måling af udviklingsomkostninger i de analyserede selskaber.

Bilag 7: Oplysninger i de analyserede selskaber.

Bilag 8: Danionics omtale af udvikling i ledelsesberetningen 2003.

Bilag 9: Thrane og Thranes omtale af produktudvikling i ledelsesberetningen 2004.

Bilag 10: Vejledning til angivelse af oplysninger i afsnit om anvendt regnskab.

Bilag 1: IT- og telekommunikationsbranchen⁸⁰

IT-branchen:

Branchen omfatter selskaber, som beskæftiger sig med internet-, bruger- og systemsoftware, selskaber som tilbyder IT konsulent- eller serviceydelser, samt producenter af netværks- eller telekommunikationsprodukter eller computerprodukter. Desuden er producenter af andre kontormaskiner og andet elektronisk udstyr og instrumenter inkluderet.

Telekommunikationsbranchen:

Branchen omfatter selskaber, som beskæftiger sig med mobil, trådløs og fastnet-telekommunikation, samt virksomheder, som tilbyder datakommunikation gennem bredbåndsnetværk eller netværk af fiberoptiske kabler.

⁸⁰ Branchen i henhold til Københavns fondsbørs.

http://www.cse.dk/kf/kf_aktie_kursliste?p_indexid=index.kf.299&p_indexname=IT&p_indexname_en=IT&menu2show=1.1.1.17.

http://www.cse.dk/kf/kf_aktie_kursliste?p_indexid=index.kf.300&p_indexname=Telekomm.&p_indexname_en=Telecom.&menu2show=1.1.1.18.

Bilag 2: Målegrundlag for aktiver⁸¹

Amortiseret kostpris: den værdi, til hvilken et finansielt aktiv blev målt til første indregning med

- 1) fradrag af afdrag,
- 2) tillæg eller fradrag af den samlede afskrivning på forskellen mellem det oprindelige indregnede beløb og det beløb, som forfalder ved udløb og
- 3) fradrag af nedskrivninger.

Dagsværdi: det beløb, hvormed aktivet kan udveksles ved transaktioner mellem hinanden uafhængige parter.

Genanskaffelsesværdien: den pris, som skal betales for at erhverve et tilsvarende aktiv på balancedagen.

Genindvindingsværdi: den højeste værdi af kapitalværdi og salgsværdi fratrukket forventede omkostninger ved salg.

Kapitalværdi: den tilbagediskonterede værdi (nutidsværdien) af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet på balancedagen forventes at indbringe ved fortsat benyttelse i den nuværende funktion.

Kostpris: det beløb, der er ydet som vederlag for aktivet, uanset om dette er anskaffet fra en ekstern part eller internt fremstillet.

Nettorealisationseværdien: summen af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet på balancedagen forventes at indbringe som led i normal drift.

Salgsværdi: er den pris, aktivet kan sælges til på balancedagen.

⁸¹ ÅRL Bilag 1 D

Bilag 3: Oversigt over danske og internationale definitioner.

	ÅRL	RV 7	IAS 38
Definition af immaterielle anlægsaktiver	Ingen konkret definition	Ingen konkret definition	Identificerbart ikke-monetært aktiv uden fysisk substans
Definition af forskning	Ingen konkret definition	Grundlæggende undersøgelser med det formål at opnå ny videnskabelig eller teknisk viden og indsigt.	Grundlæggende undersøgelser foretaget for at opnå ny videnskabelig eller teknisk viden og indsigt.
Definition af udvikling	Ingen konkret definition	Anvendelse af forskningsresultater eller anden viden i forbindelse med gennemførelsen af udviklingsarbejder forud for påbegyndelsen af en erhvervmæssig udnyttelse	Anvendelsen af forskningsresultater eller anden viden til fremstilling af nye eller væsentligt forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser forud for påbegyndelsen af en erhvervmæssig produktion eller brug

Kilde: Egen tilvirkning

Bilag 4: Liste over de analyserede selskaber⁸²

IT:

1. Columbus IT Partner
2. Danionics
3. Danware
4. EDB Gruppen
5. Maconomy
6. Olicom
7. RTX Telecom
8. SimCorp
9. Thrane & Thrane
10. Topsil

Telekommunikation:

11. TDC

82

http://www.cse.dk/kf/kf_aktie_kursliste?p_indexid=index.kf.299&p_indexname=IT&p_indexname_en=IT&menu2show=1.1.1.17.

http://www.cse.dk/kf/kf_aktie_kursliste?p_indexid=index.kf.300&p_indexname=Telekomm.&p_indexname_en=Telecom.&menu2show=1.1.1.18.

Bilag 5: Beregninger til analysen

Bilag 6: Indregning og måling af udviklingsomkostningerne i de analyserede selskaber

Bilag 7: Oplysninger i de analyserede selskaber

Se vedhæftede bilag

Bilag 8: Danionics omtale af udvikling i ledelsesberetningen 2003.

Udvikling

Hovedopgaven i første halvår 2003 var at færdiggøre udvikle 3. generation (G3) af Danionics' batteriteknologi og lancere den bredt i markedet og implementere den i selskabets produktion. G3 er blevet godt modtaget i markedet, hvor den især i kraft af sine forbedrede egenskaber inden for sikkerhed og genopladelighed nu anvendes i notebook computere.

Målsætningen for Danionics' udviklingsafdeling er fortsat at være ledende inden for lithium-ion polymer batteriteknologi. I tråd med det mål blev udviklingen af 4. generation for alvor accelereret i løbet af andet halvår. Selskabet gennemførte en introduktionsrunde hos nøglekunder, og deres ønsker var med til at skabe rammerne for G4. Den foreløbig lancering skete i årets sidste kvartal, og den egentlige frigivelse af G4 er fastsat til første kvartal af 2004.

De overordnede målsætninger for G4 er op til 15% mere energi i det samme tynde design, forbedret sikkerhed, bedre lagringskarakteristik ved høje temperaturer, lavere omkostninger til de materialer, der anvendes under fremstillingen, og optimerede produktionsprocesser.

I forlængelse af, at Danionics i august sammenlagde afdelingerne for udvikling, produkt- og procesudvikling og salg, blev udviklingsindsatsen gjort markant mere kunde- og markedsorienteret. Det har bl.a. resulteret i et forbedret teknologi-roadmap for G4, hvor der vil ske en diversificering af produktudviklingen. Det betyder, at Danionics i 2004 vil frigive G4 teknologien i forskellige versioner, som er tilpasset det konkrete produkt, som batteriet skal indgå i, idet kunder inden for segmenterne notebooks, PDA, og mobiltelefoner har forskellige krav til karakteristika af batteriet.

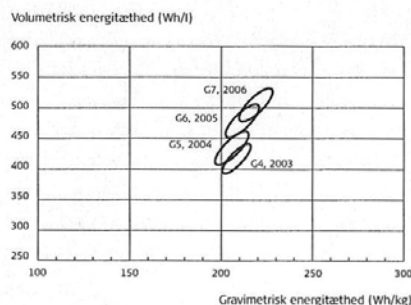
Det betyder, at Danionics kan udvikle og fremstille et bedre batteri til den aktuelle applikation, i stedet for at udvikle et universelt batteri med reducerede karakteristika i forhold til den konkrete kundes behov. Det nye roadmap er også startskuddet til en væsentlig hurtigere produktudviklingscyklus. Danionics vil bestrebe sig på at gennemføre mindre og hyppigere forbedringer af sin teknologi for at undgå at selskabets muligheder for at manøvrere strategisk i markedet er hæmmet af et ønske om at opnå store forbedringer over en lang udviklingstid.

Den hurtigere og mere fokuserede produktudvikling afspejler også, at kundernes ønsker helt klart går i retning af, at de inden for alle væsentlige komponenter – herunder batterier – helst skal kunne finde en alternativ leverandør for at øge sikkerheden og fleksibiliteten. Og de to batterileverandører skal helst teknologisk matche hinanden for at sikre forsyningsikkerheden. På den baggrund vil det være spild af gode kræfter at udvikle et batteri, der er 25-50% bedre end konkurrenternes, idet kunderne så ikke vil kunne finde en alternativ leverandør, ligesom kunderne ikke vil betale for den forbedrede ydeevne, men kun betale for de karakteristika, som matcher den næstbedste leverandørs løsning.

Ud over arbejdet med teknologierne har udviklingsafdelingen i samarbejde med alle afdelinger i selskabet forbedret arbejdsprocesserne, så udviklingstiden er blevet kortere, samtidig med at sikkerheden i design og konstruktion af batterierne øges.

Desuden har udviklingsafdelingen i løbet af året fortsat arbejdet med at opbygge et godt netværk til både universiteter og materialeleverandører. Danionics holder via denne indsats et vågent øje med den nyeste batteriforskning og sikrer sig adgang til nye materialer, der er afgørende for at kunne nå målene for selskabets batteriudvikling.

Forsknings- og udviklingsafdelingen rummer også pilotanlæg til fremstilling af elektroder, elektrolytter og batterier, et analyselaboratorium samt omfattende faciliteter til afprøvning af batterier. Udviklingsafdelingen står for godkendelse hos den amerikanske certificeringsorganisation (UL), og selskabet er godkendt til selv at forberede batterierne til UL-tests.

Bilag 9: Thrane og Thranes omtale af produktudvikling i ledelsesberetningen 2004.

PRODUKTUDVIKLING

Thrane & Thrane har gennem året haft et højt aktivitetsniveau inden for produktudvikling, og antallet af medarbejdere beskæftiget med produktudvikling steg med 8 personer i 2003/04 til 209 medarbejdere.

RAN projekt

I august 2001 vandt Thrane & Thrane RAN kontrakten med Inmarsat vedrørende udvikling, produktion og installation af den jordbaserede infrastruktur til Inmarsats kommende BGAN satellitsystem. Det nye satellitsystem forventes introduceret i 2005.

Ved udgangen af 2003/04 var ca. 55 ingeniører tilknyttet RAN projektet. I løbet af 2003/04 har udviklingsafdelingen blandt andet gennemført udvikling og test af den grundlæggende funktionalitet i softwaren. Endvidere er hardwaren færdigudviklet, fremstillet og godkendt af Inmarsat. De to første RAN stationer er på nuværende tidspunkt under installation i Holland.

BGAN terminal

I februar 2002 blev Thrane & Thrane tildelt en kontrakt fra Inmarsat på udvikling, produktion og salg af en landmobil BGAN terminal. Kontrakten har en værdi på 125 mio. kr., og arbejdet blev påbegyndt i slutningen af regnskabsåret 2001/02.

Ved udgangen af 2003/04 havde Thrane & Thrane ca. 60 ingeniører beskæftiget med udvikling af BGAN terminalen.

Design og specifikationer af terminalen blev endeligt fastlagt i 2003/04. Den kritiske vej for færdiggørelse af BGAN terminalen er de fire ASICs, som Thrane & Thrane har valgt at benytte for derigennem at kunne udvikle en lille og prisbillig terminal. De tre analoge ASICs er alle blevet fremstillet i prototyper i 2003/04. For to af de tre

ASICs vedkommende skal der kun gennemføres mindre justeringer, før de er produktionsklare, mens den tredje analoge ASIC skal gennemgå nogle designændringer efterfulgt af endnu en prototype, før den forventes produktionsklar. Den første prototype af den digitale ASIC forventes færdig i juli 2004. Efter test og eventuelle justeringer forventes den digitale ASIC produktionsklar.

Hvad angår software har Thrane & Thrane i 2003/04 gennemført test af BGAN terminalens software op imod RAN jordstationen med tilfredsstillende resultat.

Fleet produkter

I 2000/01 påbegyndte Thrane & Thrane udviklingen af Fleet produktlinien, som ved udgangen af regnskabsåret 2003/04 bestod af terminalerne Fleet77, Fleet55 og Fleet33. Fleet77 blev lanceret i slutningen af 2001/02, og Fleet55 terminalen blev introduceret i begyndelsen af 2003/04.

Udviklingsressourcerne blev herefter fokuseret mod Fleet33, der med en mindre antenne end Fleet55 tilbyder brugere global telefoni samt 9,6 kbps fax og data. Godkendelse fra Inmarsat og første levering af Fleet33 fandt sted i april 2004. Som den første producent modtog Thrane & Thrane godkendelse fra Inmarsat af Fleet33 terminalens 64/28 kbps pakke-data (MPDS) funktionalitet. Denne funktionalitet findes i alle Thrane & Thranes Fleet terminaler og giver brugeren mulighed for at være online uafbrudt og kun betale for den mængde data, der overføres. For Fleet33 terminalen forventes netop denne funktionalitet at være en væsentlig salgsparameter.

SSAS løsning

Thrane & Thrane har i 2003/04 udviklet en løsning, der imødekommer IMO's nye krav vedrørende SSAS alarmsystemer ombord på skibe. Thrane & Thranes SSAS løsning er baseret på selskabets mini-C terminal og blev introduceret i december 2003.

Aero-HSD*

Efter at Thrane & Thrane i foråret 2003 færdiggjorde udviklingen af HS-700, en aeronautisk højhastighedsløsning til integration med Honeywell/Thales' Aero-H/H+-system, blev ressourcerne i udviklingsafdelingen koncentreret omkring Thrane & Thranes egen nye aeronautiske højhastighedsterminal, Aero-HSD*.

I december 2003 afsluttede Thrane & Thrane udviklingen af Aero-HSD* systemet. De første to systemer blev planmæssigt leveret til amerikanske Dassault Falcon Jet Corp., hvorefter egentlig produktionsopstart af Aero-HSD* blev igangsat.

Herudover har Thrane & Thrane igangsat udvikling af en aeronautisk højhastighedsløsning til integration med Aero-HSD*, som vil gøre systemet i stand til at yde kunder en 128 kbps service frem for 64 kbps, som Aero-HSD* yder kunderne i dag. Løsningen forventes færdig i 2. halvår af 2004.

15

Bilag 10: Vejledning til angivelse af oplysninger i afsnit om anvendt regnskab.⁸³

Produktionsomkostninger

Under produktionsomkostninger indregnes tillige forskningsomkostninger samt udviklingsomkostninger, der ikke opfylder kriterierne for aktivering samt af- og nedskrivning på aktiverede udviklingsomkostninger.

Udviklingsprojekter, patenter og licenser

Udviklingsomkostninger omfatter gager, afskrivninger og andre omkostninger, der kan henføres til selskabets udviklingsaktiviteter.

Udviklingsprojekter, der er klart definerede og identificerbare, hvor den tekniske udnyttelsesgrad, tilstrækkelige ressourcer og et potentielt fremtidigt marked eller anvendelsesmulighed i virksomheden kan påvises, og hvor det er hensigten at fremstille, markedsføre eller anvende projektet, indregnes som immaterielle aktiver, såfremt kostprisen kan opgøres pålideligt, og der er tilstrækkelig sikkerhed for, at den fremtidige indtjening eller nettosalgprisen kan dække produktions-, salgs- og administrationsomkostninger samt udviklingsomkostningerne. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes.

Indregnede udviklingsomkostninger måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger.

Efter færdiggørelsen af udviklingsarbejdet afskrives udviklingsprojekter lineært over den vurderede økonomiske brugstid. Afskrivningsperioden udgør sædvanligvis 5–10 år. Afskrivningsgrundlaget reduceres med eventuelle nedskrivninger.

Den regnskabsmæssige værdi af udviklingsprojekter under udførelse testes minimum én gang årligt for værdiforringelse og nedskrives til genindvindingsværdi over resultatopgørelsen, såfremt den regnskabsmæssige værdi overstiger nutidsværdien af de forventede fremtidige nettopengestrømme fra udviklingsprojektet.

⁸³ Uddrag fra afsnit om resultatopgørelsen og balancen i anvendt regnskabspraksis - KPMG's illustrativ IFRS årsrapportmodel 2005, side 43 og 45.